

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Sofja Saveljeva

**JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANDLUSE ARENG EESTIS
AASTATEL 2008-2018: BÖRSIETTEVÕTETE NÄITEL**

Magistritöö

Õppekava ärirahandus ja majandusarvestus, peeriala majandusarvestus

Juhendaja: Natalie Aleksandra Gurvitš-Suits, PhD

Tallinn 2020

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 11313 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Sofja Saveljeva .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 182832TARM

Üliõpilase e-posti aadress: sofja.saveljeva@gmail.com

Juhendaja: Natalie Aleksandra Gurvitš-Suits:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETEST ÜLDISELT	8
1.1. Jätkusuutlikkuse aruande eesmärk	8
1.2. Jätkusuutlikkuse aruandluse olulisus	10
1.3. Aruande sisu ja avaldatavad andmed	13
2. JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANDLUSE ARENG	17
2.1. Jätkusuutlikkuse aruandlus maailmas	17
2.2. Jätkusuutlikkuse aruandlus Euroopa Liidus	20
2.3. Jätkusuutlikkuse aruandlus Eestis	21
3. EESTI BÖRSIETTEVÕTETE JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANDLUSE ARENGU VÕRDLOS AASTATEL 2008-2018	24
3.1. Uuringu meetodika	24
3.2. Kinnisvaraalse tegevuse majandusharu	26
3.3. Hulgi- ja jaekaubanduse majandusharu	30
3.4. Finants- ja kindlustustegevuse majandusharu	35
3.5. Info ja side majandusharu	38
3.6. Töötleva tööstuse majandusharu	39
3.7. Veonduse ja laonduse majandusharu	42
3.8. Ehituse majandusharu	45
3.9. Järeldused	48
KOKKUVÕTE	51
SUMMARY	54
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	57
Lisa 1. Nasdaq Tallinna põhinimekirjas 2020. aasta seisuga noteeritud ettevõtted	61
Lisa 2. Börsiettevõtete põhitegevusalad ja majandusharud	62
Lisa 3. 2008. aastal kajastatud GRI teemad	65
Lisa 4. 2018. aastal kajastatud GRI teemad	66
Lisa 5. Lihtlitsents	67

LÜHIKOKKUVÕTE

Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal „Jätkusuutlikkuse aruandluse areng Eestis aastatel 2008–2018: börsiettevõtete näitel“. Töö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 67 leheküljest. Töö teoreetilises osas kasutatakse peamiselt teaduslikud allikad inglise keeles. Töö praktilises osas analüüsitakse Eesti börsiettevõtete majandusaasta aruandeid, täpsemalt nende tegevusaruannete osi. Lisaks uuritakse, kas ettevõtte esitab jätkusuutlikkuse aruandeid või sellesarnast informatsiooni teisel kujul.

Töö eesmärk on välja selgitada, kuidas arenesid jätkusuutlikkuse aruannete koostamise põhimõtted aastatel 2008–2018 Eesti börsiettevõtete näitel. Töös püstitatakse kolm uurimisküsimust:

1. Kuidas on arenenud aastatega Eesti börsiettevõtete jätkusuutlikkuse aruanded perioodil 2008–2018?
2. Kas jätkusuutlikkuse aruannet majandusaasta aruande osana või eraldiseisvalt koostavate Eesti börsiettevõtete arv on suurenenud?
3. Kas töö käigus kogutud informatsiooni ja tehtud analüüsi põhjal saab järeldada, mis põhjustel on ettevõtted oma arusaama muutnud ja integreerinud jätkusuutlikkuse teema oma strateegiasse?

Töö olulisimaid järeldusi on, et Eesti börsiettevõtted ei pea vajalikuks jätkusuutlikkuse aruannete eraldi esitamist, samas aga jätkusuutlikkuse ehk GRI teemadele ja soovitudele vastava informatsiooni kajastamine suureneb iga aastaga ettevõtete aruannetes. Peamised faktorid, mis sunnivad ettevõtteid avaldama jätkusuutlikkuse informatsiooni, on tihe konkurents ja sidusrühmade huvid. Tihedamini avaldavad jätkusuutlikku informatsiooni vanemad ettevõtted, kellel on juba kogemus ja märkimisväärsed tulemused.

Võtmesõnad: jätkusuutlikkus, jätkusuutlikkuse aruandlus, CSR, GRI, Eesti börsiettevõtted.

SISSEJUHATUS

Kogu maailmas on viimastel aastatel pidevalt suurenenud jätkusuutlikkuse aruannete koostamise tähtsus ja aktuaalsus. Üha rohkem ettevõtteid soovib edukalt tegutseda mitte ainult finantsnäitajate, vaid ka keskkonna- ja sotsiaalelu seisukohast. Põhjuseks on keskkonnaprobleemid ja kliimamuutused, mis on tekkinud just inimeste ja sealhulgas ka organisatsioonide tegevuse pärast. Iga ettevõtte mõjutab keskkonda väiksemal või suuremal määral, mistõttu on need teemad olulisel kohal organisatsioonide igapäevaelus. Maailma ressursid ei ole kahjuks lõpmatud ning praeguse ja järgmiste põlvkondade eesmärgiks saab nende ressursside säilitamine ja taastamine võimalikult maksimaalsele tasemele.

Jätkusuutlikkuse aruandlus keskendub just vastutustundlikkusele ja sotsiaalsetele ning keskkonnateemadele, ja juba praegu on selge, et sellest sõltub ettevõtete edukas tegevus pikas perspektiivis. Ei ole sellist organisatsiooni, mille juhtkond ei seaks eesmärgiks turul kindla positsiooni võtmist ja pidevat arengut. Selleks aga peab juhatus järgima seadusi, minema alati uute juhistega kaasa ja olema oma tegevuses jätkusuutliku vaatega.

Käesolev töö annab lugejale teadmiväärtuse selle kohta, miks jätkusuutlikkuse probleem on tähtsal kohal praegu ja miks selle olulisus suureneb aastatega. Töös käsitletakse ka põhilisi aspekte, mida organisatsioonid on harjunud jätkusuutlikkuse aruannetes käsitlema ning mida on tingimata vaja silmas pidada sellist aruannet koostades. Lugeja saab teadmisi sellest, kuidas jätkusuutlikkuse aruandlus arenes aastate jooksul Euroopa Liidus ja Eestis. Töö praktilisest osast saab ta teada, kas Eesti börsiettevõtted järgivad jätkusuutlikkuse mõistet ja soovitusi, kuidas nad koostavad jätkusuutlikkuse aruandeid ning kuidas nende koostamine areneb aastatega.

Töö eesmärk on välja selgitada, kuidas arenesid jätkusuutlikkuse aruannete koostamise põhimõtted aastatel 2008–2018 Eesti börsiettevõtetes. Selleks uuritakse, millised on olnud selle arenguetapid ja millised asjaolud on seda arengut märkimisväärselt mõjutanud.

Töö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Selgitada välja ja kirjeldada, mida tähendab jätkusuutlikkuse aruannete põhimõte, mis on selle olulisus ja millist informatsiooni need aruanded sisaldavad.
2. Kajastada ja iseloomustada jätkusuutlikkuse aruandluse arenguetappe Euroopa Liidus ja Eestis, uurida, mis muutused on juba toimunud selles valdkonnas ning käsitleda ka tuleviku arengusuundi.
3. Töötada läbi Eesti börsiettevõtete majandusaasta aruanded ning analüüsida, kuidas on muutunud suhtumine jätkusuutlikkuse aruandlusesse, ja teha järeldusi selle aruandluse olulisuse kohta.

Käesoleva magistritöö praktilise osa koostamiseks püstitatakse kolm uurimisküsimust:

4. Kuidas on arenenud Eesti börsiettevõtete jätkusuutlikkuse aruanded perioodil 2008–2018?
5. Kas jätkusuutlikkuse aruannet majandusaasta aruande osana või eraldiseisvalt koostavate Eesti börsiettevõtete arv on suurenenud?
6. Kas töö käigus kogutud informatsiooni ja tehtud analüüsi põhjal saab järeldada, mis põhjustel on ettevõtted oma arusaama muutnud ja integreerinud jätkusuutlikkuse teema oma strateegiasse?

Töös ei ole püstitatud hüpoteese, kuna tegemist on kvalitatiivse uurimismeetodiga, mitte kvantitatiivse. Praktilises osas otsitakse vastuseid uurimisküsimustele, kas autori valitud tunnused või omadused esinevad uuritava objektidel või mitte.

Töö struktuur on jaotatud kolmeks osaks, kus kaks esimest peatükki kirjeldavad töö teoreetilist tausta ning kolmas peatükk käsitleb selle töö praktilist osa. Lõputöö esimeses osas antakse ülevaade jätkusuutlikkuse aruandlusest, kirjeldatakse, milles seisneb selle olulisus ning mis andmed tavaliselt kajastatakse sellistes aruannetes. Esimeses peatükis pööratakse tähelepanu sellele, et andmete avaldamisel on tähtis silmas pidada, et need selgitaksid olulisust sotsiaalse vastutuse seisukohalt.

Töö teises osas kirjeldatakse jätkusuutlikkuse aruandluse arengut: kust see alguse sai, kuidas arenes Euroopa Liidus ja eraldi Eestis. Lugeja saab teada, millised direktiivid ning soovituslikud

juhised on aastatega kehtestatud Euroopa Liidus ja maailmas; kuidas Eesti Vabariik on tulnud kaasa nende soovitustega ja millised kohustused on seatud Eesti ettevõtete jaoks.

Kolmas osa on praktiline, kus autor uurib Eesti börsiettevõtete jätkusuutlikkuse aruandluse arengut aastatel 2008–2018. Selles osas selguvad vastused püstitatud uurimisküsimustele. Uurimisobjekt on Nasdaq Tallinna põhinimekirjas 2020. aasta seisuga noteeritud 16 Eesti börsiettevõtet, millistest on moodustatud uurimisgrupid. Analüüsitakse nende majandusaasta ja jätkusuutlikkuse aruandeid, otsitakse, kui suurel määral organisatsioonid jälgivad juhiseid ning kajastavad sellist informatsiooni oma aruannetes.

Metoodiliseks ja normatiivseks baasiks käesolevas lõputöös on teaduslikud allikad inglise keeles ning seadusandlikud aktid.

1. JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETEST ÜLDISELT

Jätkusuutlikkuse aruannete põhimõtte kohaselt peavad organisatsioonid oma tegevuse jätkusuutliku arengu tulemused mõõtma, avaldama ja aruandeid koostama selliselt, et oleks arusaadav, mis on ettevõtte eesmärgid, ülesanded ja ootused selles vallas. (Jätkusuutlikkuse aruandluse juhend... 2019, 5) Jätkusuutlikkuse aruandlus on suunatud inimeste arusaama suurendamisele aktuaalsetes küsimustes, selleks et ühiskond mõtleks ka tulevikule. Edaspidi vaadeldakse, mis on selliste aruannete eesmärk, miks need on olulised ning missugust informatsiooni tuleb jätkusuutlikkuse aruandes esitada.

1.1. Jätkusuutlikkuse aruande eesmärk

Jätkusuutlikkuse aruande eesmärk on tulemuste kolmikmõõde, mis hõlmab just kolme põhilist aspekti: inimesed, planeet ja kasum. Teisisõnu tähendab see, et organisatsioonid keskenduvad lisaks tavapärase majandustulemuste väärtuse hindamisele ka nende poolt lisanduvale või hävitavale keskkonna- ja sotsiaaltegurile. (Elkington 2017, 2-3) Tänapäeval ei ole aga jätkusuutlikkuse aruandlus kõikidele organisatsioonidele maailmas kohustuslik ja enamasti need on vabad ise valima, kas minna kaasa soovitusel selliseid aruandeid koostada või mitte. Samas on aastatega suurenenud organisatsioonide arv, kes esitavad jätkusuutlikkuse aruandeid kas majandusaasta aruande osana või eraldiseisvate aruannetena. (Habek, Wolniak 2015) Palju sõltub ka konkreetse riigi valitsusest, kes on võimeline mõjutama ettevõtteid laiemal skaalal. Kui riik seab oma poliitika eesmärgiks keskkonna- ja sotsiaalteemade toetamise ja järgimise, siis eeldatavasti rakenduvad ka sellised nõuded riigis olevatele organisatsioonidele. Jätkusuutlikumat riigipoliitikat võivad mõjutada olemasolevad probleemid, mis on seotud näiteks ökoloogia, töötingimuste ja teiste mõjutavate teguritega. Kui olukord riigis ei ole piisavalt positiivne, siis otsustatakse tähelepanu pöörata rohkem keskkonnateemadele, niisamuti sotsiaalprobleemidele. Sellisel juhul võib riik isegi sundida ettevõtteid minimeerida oma mõju keskkonnale, esitada korralisi aruandeid selleks, et aru andma oma tegevusest ja tarvitusele võetud meetmetest.

Jätkusuutlikkuse iseloomustamine ja mõõtmine hõlmab valikute tegemist selle kohta, kuidas määratleda ja kvantifitseerida seda, mida arendatakse ja toetatakse ning kui kaua seda tehakse (Parris, T. M., Kates, R. W., 2003). Jätkusuutlikkuse teemade integreerimiseks peab ettevõtte esialgu arutama ja sõnastama jätkusuutlikkuse strateegia ja rakendama selle töösse, et muuta selle põhjal organisatsiooni tegevusi ja protsesse. Sellise strateegia rakendamine nõuab omakorda jätkusuutlikkuse eesmärkide integreerimist strateegilisse planeerimisse. Ettevõttes peavad jätkusuutlikkuse kohta olema selgelt määratud arengusuunad, ootused ja ülesanded. Mõned autorid rõhutavad jätkusuutlikkuse planeerimisel ka keskkonnaohutusega seotud teadus- ja arendustegevuse olulisust. (Neugebauer *et al.* 2016, 329)

Ettevõtte jätkusuutlikkuse aruanne annab signaali sidusrühmadele, et organisatsioonil on hea finantsseisund ja ettevõttel on piisavalt ressursse ka keskkonna- ja sotsiaalprobleemide parandamiseks. See signaal aitab omakorda suurendada turu usaldust ja vähendada rahastamiskulusid. Konkurents motiveerib ettevõtjaid tegutsema sotsiaalselt vastutustundlikult ning olema paindlik sotsiaalsetele probleemidele reageerimisel ja nende lahendamisel. Mõnede uuringute tulemused näitavad, et ettevõtted, kellel on jätkusuutlikkuse aruandes kõrgemad tulemused, saavad omakapitali kulusid vähendada ja tulevasi finantsnäitajaid suurendada. (Sun *et al.* 2018, 369)

Jätkusuutlikkuse aruandes kajastavad organisatsioonid selliseid teemasid, mis rõhutavad, et ettevõtte tegutseb CSR (*Corporate Social Responsibility*) teemadega kooskõlas ehk sotsiaalselt vastutustundlikult. Ettevõtte sotsiaalset vastutust mõjutavad omakorda mitu aspekti: finantstulemused ja majanduskeskkond, konkurents, õiguslik keskkond, organisatsioonisisene reguleerimine, äri hariduskeskkond, tööandja ja töötaja suhted. (Chih *et al.* 2010, 116-119) Siin võib eeldada, et suurematel ettevõtetel on lihtsam olla sotsiaalselt vastutustundlik, kuna nende finantsnäitajad on paremad ja nad ei tunne tugevat konkurentsi, sest omavad kindlat positsiooni turul. Väiksematel ettevõtetel võib olla raskem oma panust nähtavaks teha, sest nende näitajad ja tegevus ei ole üldjuhul nii märkimisväärsed.

Järgmisena kirjeldatakse, kuidas avaldavad eespool mainitud aspektid mõju sotsiaalsele vastutusele. Finantstulemused ja majanduskeskkond on otseselt seotud ettevõtte võimalustega olla sotsiaalselt vastutustundlikuna, kuna vähem kasumlikel ettevõtetel on vähem ressursse, mida selleks tegevuseks kasutada. Majanduskeskkonna kohta väidetakse, et ettevõtted tegutsevad

vähem sotsiaalselt vastutustundlikult, kui nad asuvad suhteliselt ebasoodsas majanduskeskkonnas, kus lühiajalise kasumlikkuse võimalus on piiratud. Ettevõtted võivad tegutseda vähem sotsiaalselt vastutustundlikult ka siis, kui konkurentsi on kas liiga palju või liiga vähe. Kui konkurentsi on vähe, ei ole motivatsiooni arendada, aga kui konkurents on liiga tihe, on ettevõtted veendunud, et aktsionäride kaotuse ohtu ei teki. Selleks, et ettevõtted tegutseksid sotsiaalselt vastutustundlikult, peab olema ka tugev õiguslik alus, hästi koostatud määrused, juhised ja reeglid. Samas peaks organisatsiooni sees olema korraldatud tugev reguleerimissüsteem ja ka normatiivsed nõudmised peaksid olema institutsionaliseeritud, mis tähendab, et on loodud vastavad ülikoolide õppekavad ja muud õppekohad, täiendkoolitused ettevõtjatele jm. Arvestada tuleb ka töötaja ja tööandja vahelisi suhteid: kas nad on pidevas dialoogis; kas tööandja teab oma töötajate soovitusi ning kas töötajad teavad, kuidas ja kelle juurde pöörduda oma probleemidega, ühtlasi teades, et neid ka lahendatakse. (*Ibid.*)

Jätkusuutlikkuse aruande eesmärk on anda informatsiooni huvigruppidele, parandada üldist olukorda keskkonnas, ühiskonnas ja töökeskkonnas ning stimuleerida ettevõtjaid tegutsema mitte ainult oma rahalistes huvides, vaid arvestama ka teistega. Sellised aruanded on vajalikud inimeste arusaama muutmiseks, et minimeerida organisatsioonide majandustegevusest põhjustatud kahju ning muuta organisatsiooni tegevus läbipaistvamaks. Pole tähtis, kui suur on organisatsioon, kes lülitab oma strateegiasse ja plaanidesse jätkusuutlikkuse mõõtme, sest iga samm on maailma jaoks tähtis. Avalikustades sellist teavet, annavad ettevõtted teistele signaali, et teema on tähtis ja et sellele on vaja tähelepanu pöörata ning kokkuvõttes muudetakse sellega üldist olukorda paremaks.

1.2. Jätkusuutlikkuse aruandluse olulisus

Eksisteerib kaks vastandlikku seisukohta jätkusuutlikkuse aruandluse olulisuse kohta. Gray on avaldanud seisukoha, et selline aruandlus on pigem moehetk ning kaotab oma populaarsust ajaga. Argumendiks on vastuollu minek nende ettevõtetega, kes tegutsevad edukalt kapitalistlikus turusüsteemis, kasutades selleks vähem arenenud riikide ressursse. (Amran *et al.* 2015, 552) Samas võivad ettevõtted kajastada aruannetes informatsiooni vastavalt valitsuse või riigipoliitika eesmärkidele, kui see ei ole ettevõtte põhisuund. Soovides kaasata rohkem ühiskonna huve oma organisatsiooni, ei ole nad oma aruannetes täiesti ausad ja tekitavad sellega paha mainet jätkusuutlikkuse aruandlusele üldiselt. (Parris, T. M., Kates, R. W., 2003, 573) Kuna mõned

ettevõtted kasutavad aruandeid selleks, et esitada sellist informatsiooni, mis näitab organisatsiooni paremast küljest ja mis võib olla tegelikult vale, on sidusrühmadele ettevõtte kohta rohkem informatsiooni kättesaadav ning siis on tõenäolisem, et juhtide väärkäitumine avastatakse ja saab karistatud. Seetõttu kipub jätkusuutlikkuse aruannete koostamise kohustus vähendama teabe asümmeetriat ja takistab juhtide informatsiooniga manipuleerimist. (Wang *et al.* 2016, 254)

Burritt ja Schaltegger on teisel arvamusel, sest peavad jätkusuutlikkuse aruandlust heaks tulevikuväljavaateks. Nende vaatenurgast toob selline aruandlus kõigepealt kasu sidusrühmadele otsuste tegemisel, pakkudes rohkem teavet kui tavapärased finantsaruanded. Nad usuvad, et praegune jätkusuutlikkuse käsitlemine aruannetes on vaid esimene samm organisatsioonide mõistmise muutmiseks. (Amran *et al.* 2015, 552)

Viimastel aastakümnetel on avaldanud ettevõtetele survet organisatsiooni sees sotsiaalse vastutuse parandamiseks erinevad sidusrühmad, kelleks on näiteks avalik mure, regulatiivsed nõuded, tarbijate surve, tööstusharus eksisteeriv surve, mure maine pärast, meediahuvi ja turutingimused (Chen *et al.* 2015, 445). See on põhjus, miks tänapäeva konkurentsituru tingimustes peavad ettevõtted ikkagi muutma arusaama jätkusuutlikkuse teemal, integreerides jätkusuutlikkuse küsimuse oma strateegilisse otsustusprotsessi. Edu saavutamiseks peavad organisatsioonid mõtlema majandus-, keskkonna- ja sotsiaalprobleemidest, reageerima kiiresti muutustele ja seadistama oma eesmärgid kooskõlla praeguse olukorraga. Jätkusuutlikuna püsimiseks peavad ettevõtted välja selgitada oma huvigruppide jaoks kõige olulisemad probleemid ning arvestama viimaste ootustega strateegia sõnastamisel. (Calabrese *et al.* 2019, 1017) On oluline, et organisatsioon annab huvigruppidele teada, et tegeleb nende huvidega kooskõlas. Sidusrühmade usaldust on võimalik saavutada kahel viisil: teavitades aastaaruannete abil, kus on esitatud ka jätkusuutlikkuse aruanne, või suheldes nendega pidevalt. (Kaptein *et al.* 2003, 208) Kuna viimast on üsna raske ellu viia, peavad organisatsioonid koostama jätkusuutlikkuse aruandeid, et kajastada seal oma ootused, seisukohad ja eesmärgid, et ettevõtte strateegia oleks kõigile huvigruppidele arusaadav.

Mõned uuringud on tõestanud seda, et sidusrühmade ettekujutus konkreetse ettevõtte sotsiaalsest vastutusest on omavahel seotud selle organisatsiooni pühendumuse, maine ja töötajate meelitamise võimega. Samas kui negatiivsed tagajärjed võivad olla ettevõttel, kes positioneerib end sotsiaalselt vastutustundliku ettevõtteks, kuid tegelikkuses nii ei toimi. (Costa *et al.* 2013, 152)

Ettevõtted, kes järgivad jätkusuutlikkuse teemat, saavad nii materiaalselt kui ka immateriaalselt kasu majandusarengus. Need on atraktiivsemad investoritele, sest omavad paremat mainet, nende tooted on kvaliteetsemad ja ka juhtimine on sellistes organisatsioonides reeglina kõrgemal tasemel. (Silvestre *et al.* 2018, 514)

Ettevõtete sotsiaalse vastutuse edendamiseks peavad organisatsioonide ja ühiskonna vahelised suhted olema hästi reguleeritud. Äri ja ühiskond on omavahel tihedalt seotud ning nad on teineteisele edukaks toimimiseks vajalikud. Edukad ettevõtted vajavad tervet ühiskonda, sest produktiivse töö jaoks on olulised haridustase ja tervishoid. Loodusressursside tõhus kasutamine muudab ettevõtluse tootlikumaks. Hea valitsus ja õigussüsteem loob ettevõtetele kindlustunde ja kaasab arenguprotsessi. Hästitoimiv ühiskond tekitab kasvavat nõudlust ettevõtluse järele ja samal ajal vajab hästitoimiv ühiskond edukaid ettevõtteid, sest see hoiab tööpuudust aktsepteeritaval tasemel, aitab vältida sõdade ning rahvusvahelisi ja riigisiseste konfliktide tekkimist. (Porter *et al.* 2006, 7) Ühiskond tarbib tooteid ja kasutab teenuseid, mille toob kaasa ettevõtlus, ja kui võtta siit üks element maha, siis ei saa süsteem normaalselt toimida.

Eesti kohta võib öelda, et jätkusuutlikkuse aruandlus on kasulik kõigepealt kolmele huvigrupile: 1) ettevõtted, 2) Euroopa Liit tervikuna ja 3) inimesed. Need pooled on esmajoonel huvitatud sellest, et kogu majandustegevus liiguks selle poole, et suurendada vastutustundlikkust ja et seada eesmärgiks jätkusuutlikkusega kooskõlastatud tegevus. (*Corporate Social Responsibility...* 2019)

Esimese grupi jaoks on jätkusuutlikkuse aruande koostamine oluline kõigepealt sellepärast, et need ettevõtted, kes koostavad selliseid aruandeid, on investorite jaoks prioriteetsemad. Jätkusuutlikkuse aruanne näitab ettevõtet kui vastutustundlikku ja keskkonnale orienteeritud organisatsiooni. Kuna ettevõtte tegevuse läbipaistvus suureneb, on investoritel ja teistel huvigruppidel lihtsam hankida informatsiooni ja teha otsuseid. Sellest aga on firmade juhid ja omanikud huvitatud ning seepärast püüavad paljud jätkusuutlikkuse aruandeid koostada ja oma tegevuses tähelepanu pöörata just sotsiaalsele vastutusele. (*Ibid.*)

Euroopa Liidu jaoks on vastutustundlikud ettevõtted need, kes järgivad jätkusuutlikkuse mõistet, kuna ELi pakutud meetmed ja arengusuunad on tähtis osa kogu süsteemist. Need ettevõtted muudavad majandusprotsessi innovaatilisemaks ja aitavad äritegevust muuta eri riikides vastutustundlikumaks. (*Ibid.*)

Ühiskonna seisukohast tähendab jätkusuutlikkuse mõiste parimaid eluks vajalikke tingimusi ja asjaolusid. See kutsub ettevõtteid hoolima keskkonnast ja ühiskonnast, arvestama keskkonna- ja ühiskonna probleemidega ja võtma vastu meetmeid ning seadma selliseid eesmärke, mis oleksid suunatud üldise heaolu paranemisele. Jätkusuutlikkus pakub nii meile kui ka järgmistele põlvkondadele parimat süsteemi ehk kaastegevust ühiskonna ja organisatsioonide vahel. (*Ibid.*)

Kokkuvõtlikult võib öelda, et isegi kui võtta arvesse seda, et eksisteerivad erinevad arvamused jätkusuutlikkuse aruannete olulisuse kohta, on see praegu tähtsal kohal ning ettevõtete jaoks hädavajalik formaat informatsiooni edastamiseks, mis toob kasu organisatsioonile ja ühiskonnale. Autor leiab, et suuremas osas on uuringud tõestanud jätkusuutlikkuse aruannete koostamise tähtsust ja populaarsust ning see on ikka kasvav trend tänapäeval. Kuna nende ettevõtete, kes hakkavad selliseid aruandeid koostama, arv suureneb, siis on vähe tõenäoline, et lähimatel aastatel selline arusaam muutub. Arengutendents viitab sellele, et ettevõtjad, kes soovivad olla edukad, peavad püüdma oma tegevust moderniseerida selliselt, et olla sotsiaalselt vastutustundlikum ettevõtte ning lähtuma jätkusuutlikkuse printsiibist.

1.3. Aruande sisu ja avaldatavad andmed

Jätkusuutlikkuse aruannete oluliseks eesmärgiks on sidusrühmade huvide rahuldamine, mis saavutatakse kõigepealt sotsiaal- ja keskkonnateemade käsitlemise kaudu. Mitmed uuringud on tõestanud, et tänu jätkusuutlikkuse aruannetele toimub dialoog sidusrühmade ja organisatsiooni vahel ning see dialoog toob kasu mõlemale poolele. (Manetti *et al.* 2011, 112) Selleks peab jätkusuutlikkuse aruandes olema kajastatud kolm põhiteemat: ettevõtte majanduslikud saavutused, sotsiaalne õiglus ja keskkonnasäästlikkus (Chen *et al.* 2015, 445). Aruande sisu võib iga ettevõtte enda jaoks defineerida erinevalt. Finantsaruandluses määratletakse ettevõtte rahalised ressursid, jätkusuutlikkuse aruandluses on aga see määratlemine keerulisem. Jälgida tuleb seda, et kajastatav informatsioon oleks oluline ja sõltuvalt ettevõtte tegevusalast võib see erineda, kuna oluliseks võib pidada absoluutselt erinevaid faktoreid ja näitajaid. (Jätkusuutlikkuse aruandlus... 2019, 13) Võttes arvesse seda fakti töö praktilises osas, on mõistlik analüüsida ettevõtteid mitte üksikult, vaid gruppina. Arvesse tuleb võtta iga majandusharu eripära, mis võivad põhjustada erineva informatsiooni käsitlemist.

Arvestades kasvava huviga jätkusuutlikkuse aruannete vastu, on suurenenud ka nende ettevõtete arv, kes esitavad selliseid aruandeid. Ettevõtted soovivad teha oma vastutuse läbipaistvaks, kuna nad vastutavad kõigi oma sidusrühmade ees ressursside vastutustundliku kasutamise eest. On oluline aga märkida, et täiustatud aruanne ei pruugi alati tähendada suuremat läbipaistvust ega ka seda, et ettevõtted on oma vastutuse edukalt täitnud. Regulaatiivsete nõuete puudumisel esitas GRI (*Global Reporting Initiative*) esimese suuniste komplekti, mis kutsus ettevõtteid üles esitama selgete suuniste kehtestamise kaudu teavet jätkusuutlikkuse kohta. GRI juhiseid peetakse juhtivate ülemaailmsete ettevõtete jätkusuutlikkuse aruandluse standardiks. (Ehnert *et al.* 2016)

GRI on rahvusvaheline organisatsioon, mis pakub suuniseid jätkusuutlikkuse teabe avalikustamiseks aruannete kaudu. GRI juhised on suunatud aruannete kvaliteedi määratlemisele ja nõuvad, et ettevõtted järgiksid neid pidevalt. Kvaliteedi põhimõtted, mis on kajastatud GRI standardites, on kõigepealt tasakaal, võrreldavus, täpsus, ajakohasus, selgus ja usaldusväärsus. Nende põhimõtete jälgimisel võivad ettevõtted saavutada kõrgema aruandluse taseme, mida ei pruugi saavutada ettevõtted, kes neid juhiseid ei järgi. (Romero *et al.* 2018)

GRI soovitab kajastada aspekte, mis avaldavad majanduslikku, keskkonna ja sotsiaalset mõju ning on indikaatoriks huvigruppide poolt teostataval hindamisel ja otsustamisel. (Jätkusuutlikkuse aruandlus... 2019, 13) Soovitatud mõju piirkonnad hõlmavad kuut teemat: majandus, keskkond, inimõigused, tööpraktika ja inimväärne töö, toote sobivus, ühiskond. Majandusteema kohta GRI soovitab vaadata turu tingimusi ning otsest või kaudset majanduslikku mõju. Keskkonnateema kohta olulisteks viideteks on materjalid, energia, vesi, bioloogiline mitmekesisus, heitmed, heitveed ja jäätmed, tooted ja teenused, transport. Inimõiguste all on investeerimis- ja hankepraktikad, mittediskrimineerimine, ühinemisvabadus ja kollektiivläbirääkimised, laste töö, sunniviisiline ja kohustuslik töö, turvameetmed, põlisrahvaste õigused. Tööpraktika ja inimväärse töö olulisteks aspektideks on töö- ja juhtimissuhted, töetervishoid ja tööohutus, koolitused ja haridus, mitmekesisus ja võrdsed võimalused, töötajate rahulolu. Toote sobivus tähendab, et organisatsioon mõtleb klientide tervisest ja ohutusest, märgistatakse tooteid ja teenuseid, toimub pidev turunduskommunikatsioon, on rakendatud klientide poliitika ning jälgitakse, et klient oleks rahul. Ühiskonda võetakse kui kogukonda, välditakse korrupsiooni, on olemas avalik kord ja ettevõttes on konkurentsivastane käitumine. (Bouten *et al.* 2011, 193)

Iga organisatsioon on vaba ise otsustama, mis on tema jaoks oluline informatsioon, mida ta soovib avalikustada ja mida defineerib vajalikuks jätkusuutlikkuse teema kontekstis. Sõltuvalt sellest võib ettevõtte aruannetes kajastada järgmiseid GRI soovitusi (Jätkusuutlikkuse aruandluse juhend... 2015, 9):

- organisatsioonisiseseid väärtused, poliitika, eesmärgid;
- õigusaktid ja direktiivid, millele organisatsioon tugineb oma strateegia ehitamisel;
- organisatsiooni strateegia ja juhtimisprotsesside roll;
- nende huvigruppide huvid ja ootused, kes on juba firmasse investeerinud;
- peamised tegevuse riskid ettevõtte jaoks;
- peamised jätkusuutlikkusega ja vastutustundlikkusega seotud huvid ja eesmärgid;
- ettevõtte hinnatav mõju jätkusuutlikkuse arengule.

Jätkusuutlikkuse aruannete sisu määratlemisel on tähtis silmas pidada, et kajastatav informatsioon oleks (Schwarz *et al.* 2002, 1):

- lihtsalt kogutav;
- kasulik otsuste tegemisel;
- selgelt arusaadav;
- asjakohane kõikidele huvigruppidele;
- andmete töötlemine ja analüüs ei pea võtma palju aega;
- jätkusuutlikkuse mõistet hõlmav, peab näitama edasiliikumise suundi;
- ärisaladusega kooskõlastatud.

Jätkusuutlikkuse näitajate raamistiku üks peamine nõrkus on see, et nad kipuvad olema pigem kirjeldavad kui analüütilised, sellepärast on neid raske ettevõtte vahel võrrelda. Probleemiks on ka see, et iga organisatsioon otsustab, milliseid probleeme mõõta ja kuidas erinevatele olukordadele reageerida. Indikaatorite prioriseerimise protsess aitab seda nõrkust lahendada, pakkudes meetodit tähelepanu koondamiseks jätkusuutlikkuse probleemidele, mis on operatsiooni jaoks kõige silmatorkavamad. (Whitehead, 2017, 400)

Sellest peatükist selgus, et jätkusuutlikkuse aruanne peaks olema esimest korda suunatud huvigruppide informeerimiseks, et tuua neile kasu ettevõtte läbipaistvamaks muutmise kaudu. Kui soovitakse, et jätkusuutlikkuse aruanne ja seal avaldatavad andmed oleksid paremad kui

konkurentidel, siis tasub rohkem panustada sotsiaal- ja keskkonnaprogrammidesse, tegutseda kooskõlas sotsiaalse vastutuse põhimõttega ning jälgida uuendatavaid juhiseid ja soovitusi. Aruannete koostamine on oluline sellepärast, et pöörata tähelepanu olulistele maailma probleemidele, pakkuda lahendusi ja motiveerida teisi liikuma samas suunas. Sõltuvalt tegevusalast ja organisatsiooni suuruselt võib esitatav informatsioon erineda. Tavapäraselt on suurematel ettevõtetel alluvuses rohkem riike, turge ja kliente, nendel on rohkem võimalusi näidata end sotsiaalselt vastutustundlikuna ja kaasata oma aruannetesse rohkem aspekte, muidugi ainult siis, kui see organisatsioon jälgib jätkusuutlikkuse põhimõtteid oma tegevuse kavandamiseks. Ettevõtte, mis soovib avaldada jätkusuutlikkusega seotud infot oma aruannetes, võib järgida GRI soovitusi, mida võib rõhutada ka aruandes. Rahvusvaheliste standardite järgimine annab organisatsioonile kahtlemata eelise konkurentide ees, samuti annab see terve struktuuri, mis on juba konstrueeritud selgelt ja arusaadavalt. Lõppkokkuvõttes saab ettevõtte hästi informatiivse aruande, mis meelitab ka sidusrühmi.

2. JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANDLUSE ARENG

Jätkusuutlikkuse aruandluse areng on tihedalt seotud ühiskonna kõrgema teadlikkusega sotsiaalsetest ja ökoloogilistest probleemidest. Juhul kui reageerides sellele organisatsioon töötab selles suunas, et parandada mitte ainult oma finants-, vaid ka keskkonna- ja sotsiaalküsimustega seotud näitajad, kasvab ka organisatsioonide valmisolek näidata oma pühendumust jätkusuutlikkusele ja suurendada sotsiaalsete probleemidega seotud eesmärkide osakaalu oma ettevõtte tegevuse strateegias. (Ehnert, Harry 2012, 222, 229) Käesolevas peatükis vaadeldakse lähemalt, kuidas jätkusuutlikkuse aruandlus on arenenud aastatega, kust ta sai oma alguse ja mille tõttu ning milleni on jõudnud tänapäeval. Rohkem tähelepanu pööratakse Euroopa Liidu ja Eestisisesele jätkusuutlikkuse aruandluse arengule, kuna töö põhitähelepanu ning uurimisküsimused on suunatud sellele.

2.1. Jätkusuutlikkuse aruandlus maailmas

Ettevõtte jätkusuutlikkus on saanud ühiskonnateaduste huviobjektiks alates 1900. aastate keskpaigast. Uurimistööde keskseks küsimuseks oli see, kuidas jätkusuutlikkus suudab kaitsta elanikkonna heaolu ja keskkonda reguleerimata tootmistevõime eest, mis võib põhjustada reostust ja ressursside vähenemist. Jätkusuutlikkuse aruandlus kui vahend arenes välja 1990ndate keskel, kui organisatsioonid alustasid raamatupidamise meetodite rakendamist, et juhtida ja tasakaalustada oma produktiivseid jõupingutusi keskkonna ja ümbritsevate kogukondade jõupingutustega. (Christofi *et al.* 2012, 158)

1950. aastatel oli esitatud sotsiaalse vastutuse esialgne määratlus: sotsiaalne vastutus viitab äriinimeste kohustusele järgida seda poliitikat, teha neid otsuseid või järgida neid tegevussuundi, mis hõlmavad ühiskonna väärtuse suurenemisele seadistatud eesmärke. Vastavalt sellele määratlusele äriinimesed vastutasid oma tegevusega mitte ainult oma kasumi eest, vaid laiemas mõistes kogu ühiskonna eest. (Carrol, 1999, 269–270)

1960. ja 1970. aastatel sai jätkusuutlikkuse aruandluse ajalugu alguse Euroopas ja veidi hiljem Ameerika Ühendriikides, kui organisatsioonid hakkasid teadvustama, et lisaks kasumi maksimeerimisele tuleb ühiskonnas silma paista ka jätkusuutlikkuse teemade kaasamise kaudu (Brockett, Rezaee, 2012, 27). 1970. aastate alguses sotsiaalse aruandluse ideed tõusid esile tõdemusega, et moodne ettevõtte mõjutab oma suuruse ja võimsuse ning seega ka nähtavuse tõttu kogu ühiskonda, mitte ainult ettevõtte tootmisprotsessiga otseselt seotud osalisi. Paljud ettevõtete sotsiaalse vastutuse teemad, näiteks keskkonnanahuldus ja töötajate heaolu, olid lisatud jätkusuutlikkuse mõistesse. Rõhutati ka nende teemade olulisust ettevõtte pikaajalise edu saavutamiseks, sest sotsiaalselt vastutustundlikul viisil tegutsemine tähendab raha teenimist. (Bradford *et al.* 2017, 13)

Aastal 1975 ilmus esimene CSR-mudel, mida nimetati CSP (*corporate social performance*) ehk ettevõtte sotsiaalse tulemuslikkuse mudeliks. Antud mudel kirjeldas ettevõtte käitumist kolme punkti kaudu (Munoz *et al.* 2017, 64):

- 1) sotsiaalne kohustus,
- 2) sotsiaalne vastutus,
- 3) sotsiaalne reageerimine.

Sotsiaalne kohustus on defineeritud, nagu ettevõtete vajadus toimida kooskõlas õiguslike ja turu piirangutega, mis tähendab pidevat kohustust järgida seadusi, mis on tingitud nii valitsuse võimust kui ka turu üldisest olukorrast. Sotsiaalne vastutus tähendab ühiskondlike normide jälgimist ja ühiskonna ootuste teadmist. Sotsiaalne reageerimine on ettevõtte jaoks ennetatav kohanemine sotsiaalsete vajadustega, pädevus olulistest küsimustes. (*Ibid.*) Kõik kolm põhimõtet on identsed tänapäeva ettekujutusega sotsiaalsest vastutustundlikkusest ja seletavad väga selgelt, millele tuleb tähelepanu pöörata.

1980. aastatel ettevõtted hakkasid avaldama keskkonnanaruandeid vastuseks mitmetele keskkonnakatastroofidele. 1990. aastatel reageerisid ettevõtted eetilistele skandaalidele ning hakkasid seetõttu avaldama oma tegevuse kohta sotsiaalaruandeid. Organisatsioonide arvates aitasid sotsiaal- ja keskkonnanaruanded kaasa majanduslikku kasu saamisele ning parandasid kommunikatsiooniga seotud probleeme ühiskonnas ja majanduses. Keskkonna- ja

ühiskonnaprobleemidest teavitamine aruannete kaudu oli niimoodi levinud üle maailma ning peaaegu alati oli ettevõtte tegevus vabatahtlik. (Landrum *et al.* 2018, 129)

Seejärel, 1999. aastal, CSP mudel oli laiendatud neljatasandiliseks, kus ettevõtte käitumine oli defineeritud järgmisena (Munoz *et al.* 2017, 64):

- 1) majanduslik (ettevõtted järgivad kasumlikkuse põhimõtet),
- 2) seaduslik (ettevõtete tegevus peab olema kooskõlas õigusnormidega),
- 3) eetilise (tuleb teha seda, mis on õige ja aus),
- 4) vabatahtlik ehk heategevuslik (tuleb ebasoodsas olukorras olla töötajate suhtes murelik ettevõtte).

1990ndate lõpus ÜRO (Ühinenud Rahvaste Organisatsioon) keskkonnaprogrammi ja CERES-i (*Coalition for Environmentally Responsible Economies*) ehk keskkondlikult vastutustundliku majanduse koalitsiooni koostööl olid välja töötanud esimesed jätkusuutlikkuse aruandluse standardid ehk GRI (*Global Reporting Initiative*). Praegu eksisteerib maailmas kolm domineerivat jätkusuutlikkuse aruandluse raamistikku: GRI, mis keskendub sidusrühmade huvidele; Rahvusvahelise Integreeritud Aruandlusnõukogu (IR - *Integrated Reporting Council*) raamistik, mis keskendub väärtuse loomisele; Jätkusuutlikkuse Raamatupidamise Standardite Nõukogu (SASB - *Sustainability Accounting Standards Board*) juhised, mis keskenduvad investorite huvidele. Viimased kaks kehtivad 2013. aastast. (Landrum *et al.* 2018, 129)

Kokkuvõtvalt võib järeldada, et jätkusuutlikkuse aruandlus on suhteliselt uus vahend informatsiooni vahendamiseks. Samas, see sai alguse siis, kui hakati palju tähelepanu pöörama raamatupidamisele ja aruandlusele üldiselt, mis tähendab, et ilma jätkusuutlikkuse teemadeta ei saa ka aruandlus tervikuna eksisteerida. Teadlased on teinud palju tööd ja uuringuid selleks, et töötada välja mudeleid, seadusi ja soovitusi nendele, kes soovivad jätkusuutlikkuse aruandeid koostada. Mõned organisatsioonid tegelevad sellega, et uuendada ja arendada jätkusuutlikkuse aruandlust kogu aeg.

2.2. Jätkusuutlikkuse aruandlus Euroopa Liidus

Euroopa Liidul on oluline roll kõikide liikmesriikide ettevõtete tegevuse ja käitumise toetamisel ja suunamisel. Viimastel aastatel on EL võtnud kasutusele nii vabatahtlikke kui ka kohustuslikke meetmeid, et julgustada ettevõtteid käituma vastutustundlikult, et leevendada võimalikku negatiivset mõju ühiskonnale ja keskkonnale. Selle kohustuse täitmist nimetatakse võib nimetada mitmeti, näiteks „sotsiaalne vastutustundlikkus“ ehk „*corporate social responsibility*“ (CSR) või „vastutustundlik äritegevus“ ehk „*responsible business conduct*“ (RBC). (*Corporate Social Responsibility... 2019*)

Euroopa Liidu poliitika tugineb 2011. aasta uuendatud ettevõtete sotsiaalse vastutuse strateegiale, mille eesmärk on suurendada ettevõtete sotsiaalset vastutust Euroopas ja üle kogu maailma. Strateegia rõhutab organisatsioonide sotsiaalse vastutuse läbipaistvuse suurendamise tähtsust ja teeb ettepaneku see läbi viia sotsiaalse vastutuse integreerimise kaudu haridusse, koolitusse ja teadusuuringutesse. (*Ibid.*) 2014. aastal kinnitas EL direktiivi 2014/95/EU, mis kohustas suuri ettevõtteid alates 2018. aastast esitama oma aruannetes sotsiaalset ja keskkonnaalast informatsiooni. See nõue kehtib pankadele, börsiettevõtetele, kindlustusfirmadele ja muudele ettevõtetele, mis on määratud avaliku huvi pakkuvaks ettevõtteks. Samas, direktiiv annab palju vabadust selles osas, millist informatsiooni ja mis ulatuses kajastada. Rõhutatakse vaid mõnede teemade olulisust, nagu keskkonnakaitse, sotsiaalne vastutus töötajate suhtes, inimõiguste austamine, korrupsioonivastane võitlus ja mitmekesisus ettevõtte juhatuses (vanuse, soo, hariduse ja tööalase tausta osas). (*Non-financial reporting... 2020*)

ÜRO võttis 2015. aastal vastu *Agenda 2030* tegevuskava ja seal on kajastatud säästva arengu eesmärgid. Võib märkida, et *Agenda 2030* on oma ambitsioonide ja ulatuse tõttu kõige olulisem rahvusvaheline kohustus, mille EL on sotsiaalsele vastutusele võtnud. Lisaks *Agenda 2030* tegevuskavale on EL 2017. aasta juunis vastu võtnud uue Euroopa arengukonsensuse juhendi, mis põhineb viiel põhitunnustel: inimesed, planeet, heaolu, rahu ja partnerlus. See konsensus peab edendama ettevõtete sotsiaalse vastutuse integreerimist töösse erasektoriga, et tagada vastutustundlik, jätkusuutlik ja tõhus lähenemisviis probleemile. (*Corporate Social Responsibility... 2019*)

30. jaanuaril 2019 andis komisjon välja dokumendi “*Towards sustainable Europe 2030*”, kus antakse ülevaade jätkusuutlikkuse arengu rakendamisest Euroopa Liidus ja esitatakse illustreerivad stsenaariumid tulevaseks säästvaks arenguks. Rõhutakse CSR ja RBC olulisust säästva arengu tegevuskavas ja ettevõtete tähtsat rolli jätkusuutlikkusele üleminekul. Dokumendis on järeldatud, et viimastel aastakümnetel on suurenenud ettevõtete arv, kes on muutnud keskkonna- ja sotsiaalse vastutuse oma missioonide põhiosaks. Samas aga võib muuta seda veel tõhusamaks ja olulisemaks organisatsioonide sees. Euroopa Liidu tasandil tähendab see jätkusuutliku äritegevuse edendamiseks sobivate meetmete ja viiside välja töötamist, mis tooks kaasa täiendavaid tulemusi. (*Ibid.*) Euroopa Liidu direktiivid ja soovitusel avaldavad mõju ka liikmesriikides kehtestatud seadustele ja nõuetele organisatsioonide poole. Riikide valitsused peavad arvestama EL-is kehtestatud reeglitega ja järgima EL-i poolt välja antavaid juhiseid.

Pöördepunktiks võib arvata ikkagi just Euroopa Liidu 2014/95/EU direktiivi, mis sunnib börsiettevõtteid ja mõnesid teisi ettevõtteid avalikustama 2018. aastast mitte ainult finantsnäitajaid, vaid ka jätkusuutlikkusega seotud aspekte ja teemasid. Kuna börsiettevõtteid meelitavad suurimat sidusrühmade huvi, jälgitakse nende tegevust alati kõige rohkem. See võib olla põhjuseks, miks mõned börsiettevõtteid alustasid jätkusuutlikkuse aruannete koostamist enne, kui direktiiv oli jõustunud. Seda uuritakse täpsemalt töö kolmandas ehk praktilises osas.

2.3. Jätkusuutlikkuse aruandlus Eestis

Eesti on üheks Euroopa Liidu liikmeks, sellepärast peab ta järgima EL-is kehtestatud nõudeid ja direktiive. Lisaks on olemas ka riigisiseseid seadused, mis reguleerivad aruannete esitamist Eestis registreeritud organisatsioonide poolt.

Eesti raamatupidamise (RP) seaduse § 14 järgi peavad kõik raamatupidamiskohustuslased esitama majandusaasta aruande iga majandusaasta kohta ja see aruanne peab koosnema raamatupidamise aastaaruandest ja tegevusaruandest (jõustunud aastast 2010). Antud seaduse § 24 lõige 1 (jõustunud aastast 2016) sätestab, et „tegevusaruandes antakse ülevaade raamatupidamiskohustuslase tegevusest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel, olulistest sündmustest majandusaastal ning eeldatavatest arengusuundadest. Muu hulgas peab

tegevusaruanne sisaldama teavet raamatupidamiskohustuslase välisriigis registreeritud filiaalide olemasolu kohta.“ Sama paragrahvi lõike 3 punkti 3 kohaselt raamatupidamiskohustuslane, kes on samas ka auditeerimiskohustuslane, kajastab tegevusaruandes ka „raamatupidamiskohustuslase tegevusega kaasnevaid olulisi keskkonna- ja sotsiaalseid mõjusid“. Sama paragrahvi lõike 6 kohaselt peavad suured ettevõtted, kus on töötajate arv suurem kui 500 (bilansipäeva seisuga), alates 2016 aastast tegevusaruandes „kirjeldama oma ärimudelit, oma tegevusega kaasnevaid keskkonna- ja sotsiaalseid mõjusid, inimressursi juhtimist, inimõiguste järgimist ning korrupsioonivastast võitlust käsitlevat riskijuhtimist ja selleks rakendatavat poliitikat ja selle tulemusi, tuues välja olulised mitterahalised tulemusnäitajad“. Ja viimaseks kohustab sama paragrahvi lõige 8, mis on jõustunud ka aastast 2016, esitama tegevusaruandes seletusi, kui raamatupidamis- ja auditeerimiskohustuslane ei rakenda oma tegevuses lõikes 6 nimetatud poliitikat ehk ei kajasta oma tegevusega kaasnevaid keskkonna- ja sotsiaalseid mõjusid. Sel juhul esitab see organisatsioon tegevusaruandes argumente, miks ta ei töötanud välja strateegiat jätkusuutlikkuse kohta. (RPS § 14, § 24)

Eraldiseisvate jätkusuutlikkuse aruannete esitamine on vabatahtlik ja organisatsioonid hindavad selle olulisust ise sõltuvalt oma tegevusest, organisatsiooni eesmärkidest, plaanidest ja ülesannetest. Jätkusuutlikkuse aruanne esitatakse kas tegevusaruande osana või täiesti eraldiseisva dokumendina. Kui see ei ole majandusaasta aruande osa, siis tavaliselt avaldavad ettevõtted jätkusuutlikkuse aruande oma veebileheküljel, kust igaüks saab vajamineva informatsiooni kätte. Nagu majandusaasta aruande informatsioon, peab ka jätkusuutlikkuse aruanne olema avalik, sest koostatakse see just sellel põhimõttel, et anda informatsiooni kõikidele huvigruppidele ja anda ettekujuetus ettevõtte tegevusest jätkusuutlikkuse kohta.

Jätkusuutlikkuse aruandlus sai alguse siis, kui ühiskond hakkas rohkem mõtlema keskkonna- ja sotsiaalprobleemide peale ning kui arenes välja raamatupidamine. Aastatega on selle vajadus kasvanud ning sellega suurenes huvi ja jätkusuutlikkus. Arvestades seda, et erinevate CSR mudelite areng oli suhteliselt pikk, umbes kolmkümmend aastat, ning jätkub isegi ka praegu, on rahvusvahelised organisatsioonid jõudnud koostada konkreetsed juhised jätkusuutliku informatsiooni kajastamiseks ettevõtete jaoks. GRI pakub kõige põhjalikumaid juhiseid sellist tüüpi aruande koostamiseks ning paljud ettevõtted on võtnud nende soovitusi aluseks oma aruannetes. Euroopa Liidu riikide aruandeid ja seal avaldatavat informatsiooni reguleerivad ka riigisisised direktiivid ja iga riigi seadused. Eestis on palju nõudeid kajastatud raamatupidamise

seaduses, mis käivad täpsemalt nii finants- kui ka mittefinantsinformatsiooni kajastamise kohta. Mis puudutab mittefinantsteabe kajastamist, siis EL-is puudub praegu konkreetne teemade või põhimõtete loetelu, mida peavad organisatsioonid järgima, ja nii saavad ettevõtted seda praegu vabalt ise otsustada..

3. EESTI BÖRSIETTEVÖTETE JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANDLUSE ARENGU VÕRDLUS AASTATEL 2008-2018

3.1. Uuringu meetoodika

Magistritöö eesmärk on selgitada välja, kuidas arenesid jätkusuutlikkuse aruannete koostamise põhimõtted aastatel 2008–2018. Magistritöö eesmärgi saavutamiseks on autor kasutanud kvalitatiivset uurimismeetodit ning kogub Eesti börsiettevõtete jätkusuutlikkuse aruandluse arengu võrdlemiseks ettevõtete andmed ja analüüsib muutusi jätkusuutlikkuse aruannetes aastatel 2008-2018. Ajavahemiku piirid on määratletud vastavalt informatsiooni kättesaadavusele, sest 2019. aasta andmed ei ole praegu veel kõikidel avaldatud. Ajavahemikuks valitud perioodi pikkus 10 aastat on autori arvates optimaalne järelduste tegemiseks. Valimi defineerimiseks võetakse Nasdaq Tallinna põhinimekirjas 2020. aasta jaanuari seisuga noteeritud 16 ettevõtet:

- AS Arco Vara
- AS Baltika
- Coop Pank AS
- EfTEN Real Estate Fund III AS
- AS Ekspress Grupp
- AS Harju Elekter
- AS LHV Group
- AS Merko Ehitus
- Nordecon AS
- AS PRFoods
- AS Pro Kapital Grupp
- AS Silvano Fashion Group
- AS Tallink Grupp
- Tallinna Kaubamaja Grupp AS
- AS Tallinna Sadam
- AS Tallinna Vesi

Ettevõtete lühikirjeldus on toodud lisa 1, kus on kajastatud iga ettevõtte asutamise kuupäev, noteerimiskuupäev, lühinimi ehk sümbol börsil ning turukapitalisatsioon eurodes. Lisa 2 on nimetatud ettevõtete põhitegevusalad. Edaspidise analüüsi tegemiseks emitendid grupeeritakse majandusharu järgi selleks, et tulemused oleksid struktureeritud. Majandusharu leitakse EMTAK koodide järgi, mis on toodud ettevõtete majandusaasta aruannetes. Nendel ettevõtetel, millel on mitu põhitegevusala, vaadetakse tulude jaotust vastavalt EMTAK klassifikaatoritele ning võetakse

suurema osakaaluga tegevusala. Selline struktureerimine annab parema ettekujutuse sellest, kuidas Eesti börsiettevõtted jälgivad jätkusuutlikkuse teemat, niisamuti aitab see töös püstitatud eesmärke saavutada ning uurimisküsimustele konkreetsemaid vastuseid leida.

Tallinna börsiettevõtete grupeerimisel majandusharu järgi sai autor kokku seitse gruppi, kus emitente on ühest kuni neljani. Gruppide jaotus on esitatud allpool esimeses tabelis.

Tabel 1. Gruppide jaotus

Grupi number	Grupi nimetus (majandusharu)	Emitendid
1	Kinnisvaraala tegevus	<ul style="list-style-type: none"> • AS Arco Vara • AS Merko Ehitus • AS Pro Kapital Grupp
2	Hulgi- ja jaekaubandus	<ul style="list-style-type: none"> • AS Baltika • AS PRFoods • AS Silvano Fashion Group • Tallinna Kaubamaja Grupp AS
3	Finants- ja kindlustustegevus	<ul style="list-style-type: none"> • Coop Pank AS • AS LHV Group • EfTEN Real Estate Fund III AS
4	Info ja side	<ul style="list-style-type: none"> • AS Ekspress Grupp
5	Töötlev tööstus	<ul style="list-style-type: none"> • AS Harju Elekter
6	Veondus ja laondus	<ul style="list-style-type: none"> • AS Tallink Grupp • AS Tallinna Sadam
7	Ehitus	<ul style="list-style-type: none"> • Nordecon AS • AS Tallinna Vesi

Allikas: autori koostatud lisas 2 esitatud andmete põhjal

Ettevõtete aruannete analüüsimisel arvestatakse sellega, et keskkonna- ja sotsiaalteemadele vastava informatsiooni esitamine on kohustuslik Euroopa Liidu direktiivi 2014/95/EU alates 2018. aastast. Autor valib uurimistunnuseks GRI standardites kajastatud soovitusi. Autorit huvitab, kas ettevõtted on esitanud ka varem sarnase või identse informatsiooni ning kas nad pidid oluliseks samasuguseid teemasid ja aspekte jätkusuutlikkuse kontekstis.

Võttes aluseks üleval kirjeldatu, analüüsitakse kõiki 16 emitenti järgmiste punktide alusel:

- kas jätkusuutlikkuse aruanne on koostatud majandusaasta aruande osana või eraldiseisvalt;
- kas jätkusuutlikkuse aruandes järgitakse GRI soovitusi teemade (majandus, keskkond, inimõigused, tööpraktika ja inimväärne töö, toote sobivus, ühiskond) käsitlemiseks;
- kas ettevõtte järgib GRI jätkusuutlikkuse aruandluse juhendis kajastatud soovitusi (on kirjeldatud teoreetilises osas alapeatükis 1.2.) esitatava informatsiooni kohta;
- kas ühe grupi ettevõtted peavad oluliseks sarnast informatsiooni ja näitajaid või mitte.

Majandusaasta aruanded või organisatsiooni aastaraamatud on leitavad Nasdaq emitentide nimekirjast, finantsaruannete osast. Lisaks kontrollib autor, kas ettevõtte esitab oma koduleheküljel veebis teisi aruande formaate ja kas leitakse jätkusuutlikkuse aruanded eraldi. Kõik praktilises osas analüüsitud aruanded leiab avalikest allikatest.

3.2. Kinnisvaraalse tegevuse majandusharu

Arco Vara AS on rahvusvaheline kinnisvarakontsern, mis pakub vahendus- ja hindamisteenuseid peamiselt Eestis, Lätis ja Bulgaarias. Aastast 2008 on ettevõtte koostanud majandusaasta aruandeid, mis koosnesid konsolideerimisgrupi raamatupidamisaruandest ja tegevusaruandest. On märgata, et tegevusaruandes järgitakse GRI soovitusi, kuuest pakutavast teemast on lahti kirjutatud majanduse- ja ärikeskkonnateemad, natuke räägitakse tööpraktikast erinevates organisatsiooni divisjonides, toodetest ehk põhilistest projektidest, kajastamata jäid ainult ühiskonna ja inimõiguste teemad. Sarnaselt GRI soovitustega on välja toodud ettevõtte visioon, missioon ja ühtsed väärtused, dividendipoliitika ning finantsriskide juhtimine. Eraldi peatükina on toodud äriühingu juhtimine ja vastavus Tallinna Börsi Hea Ühingujuhtimise Tava soovitustele, kus on kirjeldatud juhatuse ja nõukogu töö. Kokku on järgitud kolme soovitust seitsmest.

Aastast 2009 on Arco Vara AS lisanud oma tegevusaruandesse ka eraldi peatüki nimetusega „heategevus ja sotsiaalne vastutus“. Selles alapeatükis antakse ülevaade organisatsiooni tegevusele sotsiaalseisukohast: kirjeldatakse, millistesse projektidesse ettevõtte panustab mis valdkonnad on prioriteetsed. See kõik rahuldab GRI ühiskonna teemat. Ülejäänud informatsioon tegevusaruandes on sarnane 2008. aastaga, kirjeldatakse rohkem peamisi riskitegureid ehk kus nad esinevad ja mis meetmeid kasutatakse nende riskide maandamiseks.

Ettevõtte 2010. aasta tegevusaruandest leiab ka samasuguseid peatükke, mis eelmisel aastal. Heategevuse ja sotsiaalse vastutuse all on juba märkimisväärselt rohkem informatsiooni, kust saab järeldada, et kontsern on pööranud palju rohkem tähelepanu just sotsiaalsetele aspektidele. Kontsern jätkas kogu eelmise aasta heategevusega ning on osalenud rohkem kultuurielu üritustel ning spordi- ja haridusvaldkonna toetamisel. 2011. aastal oli kontserni heategevusprogramm suunatud rohkem spordi toetamisele ja aidati kaasa paljude spordiürituste toimumisele. Sel aastal on panustanud ettevõtte töötajad ka keskkonna ja looduse säästmisse, osaledes Piritas ranna ja metsa koristustalgutel. 2013. aasta tegevusaruandest ei leia aga ühtegi peatükki heategevusest ega sotsiaalsest vastutusest.

2014. aastast on kontserni heategevuse ja sotsiaalse vastutuse teema kajastatud teisest küljest. Rõhutatakse, et ettevõtte on keskendunud keskkonnasõbraliku ja säästliku energiaklassiga kinnisvaraarenduste ehitamisele, sest kontsern peab oluliseks kinnisvaraturu jätkusuutlikkust. Erilist tähelepanu oli pööratud ka töötajate heaolule, paranenud olid töötingimused, uuendatud vajalikud esemed, rohkem kasutati digitaalseid võimalusi, lähtudes keskkonnasäästlikkuse põhimõtetest. Kontserni sees peetakse oluliseks ka ühisüritustel ja vabatahtlikuna heategevusprogrammides osalemist. GRI seisukohalt on kajastatud kõik samad viis teemat ja kolm soovitus, mis eelmistel aastatel. 2015–2018 Arco Vara tegevusaruannete sotsiaalse vastutuse osa on üsna samasuguselt kirjeldatud ja on sarnane 2014. aasta informatsiooniga. Ettevõtte lihtsalt kordab seda igal aastal ega lisa uusi tegevusi või eesmärke. Esitatud informatsioonist ei saa järeldada, et kontsern ikka veel toetab spordielu või panustab palju heategevusse.

AS Merko Ehitus tegeleb ehitamisega ja kinnisvaraarendusega Eestis, Lätis, Leedus ja Norras. Kontsern ei esita jätkusuutlikkuse aruandeid, majandusaasta aruanded koosnevad tegevusaruandest ja raamatupidamisaruandest. Aastatel 2009–2015 on kontsernväljastanud aastaraamatuid ning aastatel 2013–2015 esitatud ka eraldi sotsiaalse vastutuse aruanded.

2008. aastal on kajastatud kolm GRI teemat: majandusteema turutingimuste kajastamise kaudu erinevates riikides, ühiskonna teema spordi, kultuuri ja hariduse toetamise kaudu ning inimõiguste teema investeerimispraktikate kirjeldamise kaudu. GRI soovitustest esineb neli: visioon ja väärtused, peamised tegevusega seotud riskid, juhatusprotsessid ja nende roll organisatsioonis,

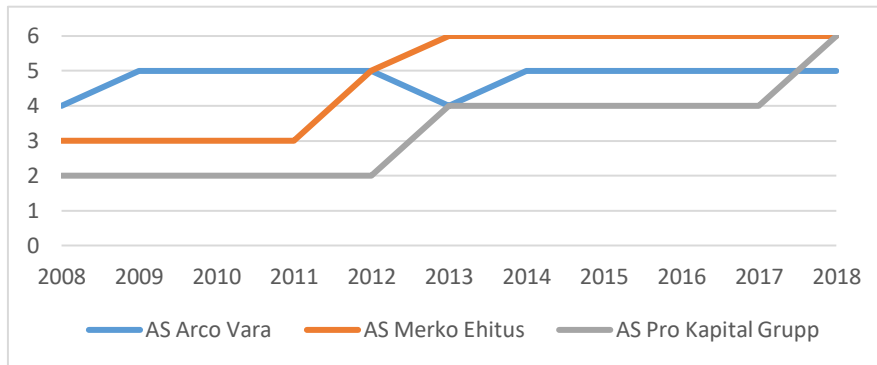
rahuldatud ka huvigruppide huvid. Aastal 2009 on lisandunud ka dividendipoliitika ja organisatsiooni eesmärgid, mis on osa visioonist ja väärtuste soovitusel.

2012. aastast on lisandunud kaks GRI teemat, see on tööpraktika ehk ettevõtte personalipoliitika, tervise ja ohutuse olulisus, personali arendamine ja tunnustamine ning konkurentsivõimeline töötasu. Teiseks teemaks on keskkond ehk keskkonnamõjude hindamine projekteerimisel, jäätmete ümbertöötlemine ning üldine tähelepanu keskkonnamõjude vähendamiseks. GRI soovitustest on lisandunud strateegia ning on olemas rohkem informatsiooni aktsionäride kohta, aga faktiliselt on kajastatud ikka vaid neli GRI soovitust. Aastatel 2013–2015 esineb juba kuus GRI teemat – lisandus ühiskonnateema ehk korrupsiooni vältimise strateegia ja muud eetilised äritavad. Neljale GRI soovitusele lisandus ka viies ehk standardid, millele organisatsioon toetub oma strateegia ehitamisel. Pärast 2015. aastat ei olnud aruanded täiendatud teiste GRI soovitustega.

Pro Kapital Grupp on Eesti kinnisvaraarendaja, kes tegeleb äri- ja elamukinnisvara projektide arendamisega Eestis, Lätis ja Leedus. AS Pro Kapital Grupp majandusaasta aruanded on avalikustatud alates 2009. aastast. Ettevõtte finantsaruanded koosnevad tegevusaruandest ja raamatupidamisaruandest, jätkusuutlikkuse aruandeid eraldiseisvalt ettevõtte ei esita. 2008–2011 tegevusaruanded ei anna palju ettekujutust ettevõtte vastutustundlikkusest, GRI teemadest käsitletakse ainult majandus- ja keskkonnateemasid, natuke räägitakse strateegiast ja ettevõtte väärtustest.

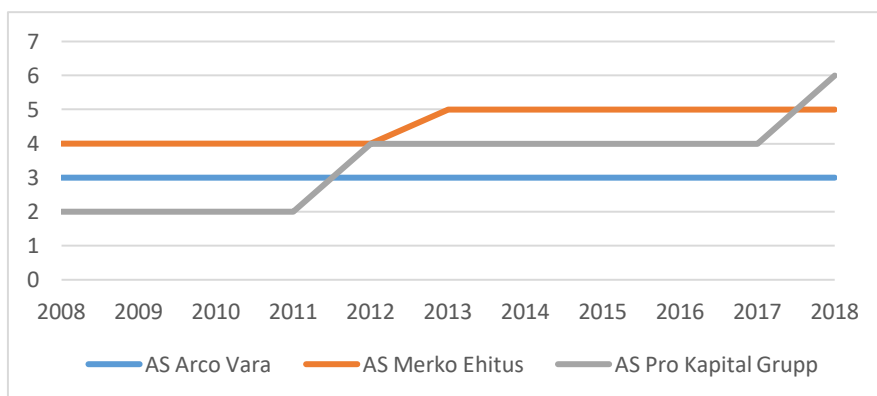
Alates 2012. aastast on organisatsiooni tegevusaruanne paremini struktureeritud. On kajastatud visioon, missioon, eesmärgid, esineb tegevjuhi pöördumine, on rahuldatud huvigruppide huvid, kirjeldatud organisatsiooni strateegia ja olulisemad tegevusega kaasnevad riskid. Ilmus hea ühingujuhtimise tava alapeatükk, mis on vastavuses Nasdaq nõuetega. Alates 2013. aastast kirjeldatakse selles alapeatükis ka dividendi- ja personalipoliitikat, samas aastatel 2013–2017 ei ole märkimisväärseid muutusi kajastatava informatsiooni osas, organisatsioon ei kirjeldanud ühelgi aastal oma panust jätkusuutlikkuse ja vastutustundlikkuse edendamiseks. GRI teemadest järgitakse ainult nelja: majanduse, keskkonna ja toodete teemad, natuke räägitakse tööpraktikast. GRI seitsmest soovitustest on täidetud neli: organisatsioonisiseseid väärtused, strateegia, huvigruppide huvid, peamised riskid.

2018. aastal Pro Kapital Grupp AS aruanne on muutunud, ettevõtte on pööranud tähelepanu GRI soovitudele ja kajastas rohkem informatsiooni. Kuuest GRI teemast on nüüd järgitud kõiki: majandus, keskkond, tööpraktika ja inimväärne töö, inimõigused, tooted ja ühiskond. Seitsmest GRI soovitusest on täidetud peamiselt kõik: nimetatud on ettevõtte väärtused, poliitika ja eesmärgid, strateegia ja juhtimisprotsesside roll, huvigruppide huvid ja ootused, peamised riskid, jätkusuutlikkuse ja vastutustundlikkusega seotud huvid ja eesmärgid, kirjeldatakse hinnatavat mõju jätkusuutlikkuse arengule, välja on toodud mitu direktiivi, millele organisatsioon toetub.

Joonis 1. Kajastatud GRI teemade arv kinnisvaraalse tegevuse majandusharus
Allikas: autori koostatud

Kõik ettevõtted alustasid nimetatud majandusharus erinevalt tasemelt. 2018. aastaks on GRI teemade arv aruannetes kasvanud, kahel ettevõttel olid täidetud kõik GRI teemad, ainult Arco Vara aruandes jäi üks teema kajastamata. Võib täheldada, et Arco Vara ettevõttel oli 2013. aastal langus, aga olukord taastus 2014. aastal.

Joonis 2. Kajastatud GRI soovitude arv kinnisvaraalse tegevuse majandusharus
Allikas: autori koostatud

Olgugi et GRI teemade joonisel on olnud ka langusi, ei näidanud Arco Vara üldse muutusi, samas kui Merko Ehitus ja Pro Kapital Grupp on kajastanud aastatega rohkem GRI soovitusi. Kõiki seitsset soovitust ei kajastanud aga ükski ettevõtte.

3.3. Hulgi- ja jaekaubanduse majandusharu

AS Baltika tegeleb rõivatoodete loomise, tootmise ja jaekaubandusega Baltimaades ning Kesk- ja Ida-Euroopas. Ettevõtte majandusaasta aruanded on üles ehitatud sarnaselt eespool analüüsitud organisatsioonidega. 2008. aasta aruandes on järgitud kolme GRI poolt soovitatud teemat. Majandusteema kohaselt on kajastatud turu tingimused, tööpraktika teema kohaselt seletatakse, et ettevõtte keskendus koolitus- ja arendustegevusele ning keskkonnateema asjus kirjeldatakse, et ettevõtte ei tekita kahjulikku mõju keskkonnale ning tegutseb keskkonnasäästlikul viisil. Näiteks saadab need jäätmed tootmisest, mis võimalik ümber töödelda, taaskasutusse, ja jäätmed, mis on ohtlikud ning võivad põhjustada keskkonnareostust, lähetab jäätmekäitluspunktidesse. Mainitud aastal esitatud informatsioonis on olemas eesmärgid, poliitika, strateegilised plaanid ja juhtimisprotsessid. On rahuldatud ka huvigruppide huvid ja ootused, sest üsna põhjalikult on kirjeldatud Baltika aktsia informatsioon, hind ja kauplemine, indeksid, aktsionäride struktuur. Nimetatud on olulisemad direktiivid, juhised ja seadused, millele organisatsioon toetub, jätkusuutlikkusega seotud huvid ja eesmärgid on kajastatud sujuvalt tegevusaruande sees. Olulised riskid on välja toodud aga raamatupidamise aruande all. Kokkuvõtlikult on kajastatud neli seitsmest GRI soovitusest tegevusaruandes ning üks soovitus (riskid) on kajastatud raamatupidamise aruande osas. Jätkusuutlikkuse teemat eraldi on peegeldatud vähe ning see on struktureerimata. Kui seda ikkagi arvestada, siis võiks öelda, et Baltika AS kajastas seitsmest soovitusest kuus.

Aastatel 2009–2018 lisandunud peatükid ei muuda üldist järeltust GRI soovituste ja teemade jälgimisel, kuna nad ei anna lisainformatsiooni. Nende lisamine on pigem põhjendatud lihtsalt informatsiooni struktureerimise eesmärgiga, sest sama informatsiooni oli kajastatud ka 2008. aasta aruandes. Aastal 2011 on lisandunud ka alapeatükk „sotsiaalne vastutus ja keskkond“, ja ehkki keskkonnateema oli kajastatud ka eelmistel aastatel, puudus seal sotsiaalse vastutuse küsimus. 2018. aastast nimetati peatükk „sotsiaalne vastutus ja keskkond“ ümber sotsiaalse vastutuse aruandeks, rohkem oli kirjeldatud tööpraktika ja inimväärse töö põhimõtteid organisatsioonis,

sealhulgas ka töötervishoiu ja -ohutuse teema. Kirjutatakse ka kliendikogemuse juhtimist, mis vastab GRI toote sobivuse teemale ning Baltika Grupi kogukondlikud tegevused, sealhulgas korruptsiooni vähendamine, mis vastab GRI ühiskonna teemale, eraldi on toodud inimõiguste teema, Sellega võib järeldada, et perioodil 2011–2018 on järgitud kõiki seitset GRI poolt soovitatud punkti, millest võib täheldada, et ettevõtte hakkas rohkem panustada keskkonna- ja sotsiaalellu ja on näidanud seda ka oma aruannetes. GRI teemadest on järgitud kõiki kuute: majandus, keskkond, inimõigused, tööpraktika ja inimväärne töö, toote sobivus ning ühiskond. Viimase aasta sotsiaalse vastutuse aruande koostamisel on ilmselge, et organisatsioon juhindus GRI soovitustest. Üldiselt on Baltika AS teinud aastate lõikes suurt tööd, et viia jätkusuutlikkuse põhimõtted kooskõlla sotsiaalse vastutusega.

AS PRFoods või AS Premia Foods on 2008. aasta lõpus asutatud toiduettevõtte, mis tegeleb müügiga Baltimaades. Majandusaasta aruandeid on koostatud alates 2009. aastast, mis on põhjendatud asutamiskuupäevaga. 2009. aasta aruanne on kättesaadav ainult inglise keeles, teised on avaldatud eesti keeles. Jätkusuutlikkuse aruandeid eraldiseisvalt organisatsioon ei esita.

2009. majandusaasta aruandes on esitatud tegevusaruanne, raamatupidamisaruanne ja veel ettevõtte ülevaade ning juhatuse esimehe pöördumine. Selles aruandes on kajastatud majanduse teemat turu tingimuste ülevaate kaudu, kirjeldatakse strateegilisi eesmärke järgmiseks aastaks, ettevõtte investeerimispõhimõtteid, esitatud on ka hea ühingujuhtimise tava aruanne. Üldiselt ei saa öelda, et ettevõtte seadis endale eesmärgiks jätkusuutlikkuse ja sotsiaalse vastutustundlikkuse järgimise. Aastast 2010 on lisandunud aga majandusaasta aruandesse sotsiaalse vastutuse peatükk ning perioodil 2010–2013 oli peatükkide liigitus täpselt samasugune: ettevõtte tutvustus, informatsioon aktsionäridele, missioon, visioon, strateegia ja eesmärgid, juhatuse esimehe pöördumine, inimesed, sotsiaalne vastutus, vastutus keskkonna ees, tegevusaruanne, hea ühingujuhtimise tava aruanne ja raamatupidamisaruanne.

Aastatel 2010–2013 on AS PRFoods majandusaasta aruanded olnud rohkem GRI soovidega kooskõlastatud. Kokku on kajastatud neli kuuest GRI teemast: inimõiguste teema on kajastatud investeerimis- ja toetamispraktikate kaudu, ettevõtte toetab kultuuri, sporti, loodust ja loomi; keskkonnateema juures on kirjeldatud, kuidas optimeeritakse töötlemis- ja tootmisprotsesse selliselt, et vähendada keskkonnamõjusid; majandusteema juures on kajastatud turutingimused ja nende mõju finantstulemustele ning ettevõtte arengule; natuke räägitud tööpraktikast, palju

töötajaid on, mis on palgad ja et töötajad on väga väärtuslikud. GRI seitsmest soovitusel on lahti kirjutatud neli: eesmärk, peamised riskid, strateegia ja juhtimisprotsessid. Huvigruppide huvid, kes on juba firmasse investeerinud, on kirjeldatud aktsionäride informatsiooni kajastamise kaudu, kus on dividendipoliitika, järgmise aasta finantstulemuste avaldamise kalender ja üldkoosoleku informatsioon.

Aastal 2014 ei ole peatükki „sotsiaalne vastutus“, mistõttu jäi neljast GRI teemast aruandes ainult kolm, kuna inimõiguste teema puudub. Kõik ülejäänud informatsioon jäi 2014. aastal samaks. Aastatel 2015–2018 ei ole majandusaasta aruannete ülesehitus oluliselt muutunud. Sellel perioodil on taas äramärgitud inimõiguste teema koos investeerimispraktikatega, lisandunud ühiskondliku vastutuse alapeatükk ning ettevõtte tulevikuplaanid ja kavatsused ehk kaasatud viis GRI teemat ja järgitud neli GRI soovitusel.

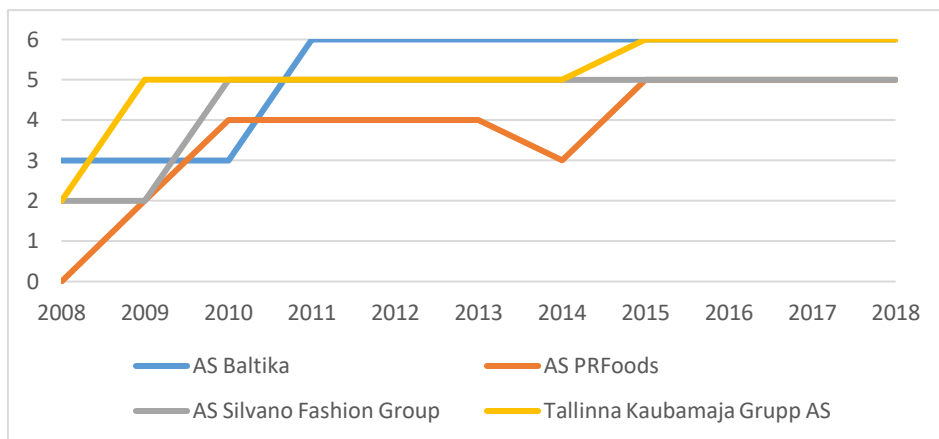
AS Silvano Fashion Group on pesu disaini, tootmise ja müügiga tegelev kontsern, mis opereerib Baltimaades, Venemaal, Valgevenes ja Ukrainas. Ettevõtte ei esita eraldiseisvalt jätkusuutlikkuse aruandeid, majandusaasta aruanded on jaotatud tegevusaruandeks ja raamatupidamise aruandeks. Aastatel 2008–2009 on aruandesse kaasatud ainult kaks GRI teemat: majandus ja inimõigused. Esimene seletab turutingimusi ja kriisi tagajärge ettevõtte jaoks, teine seletab, et olid tehtud investeeringud tootmisefektiivsuse säilitamiseks, samuti jaekaubandusse ja kinnisvarasse. GRI soovitusel esineb kolm: huvigruppide huvid, kes on ettevõttesse juba investeerinud, on kajastatud eelmise aasta olulisemad sündmused aktsiaturul ning plaanid tulevikuks, on märgitud määrused ja direktiivid, millele organisatsioon toetub ning lahti kirjutatud ettevõtte strateegia ja natuke juhtimisprotsessidest, samuti on olemas hea ühingujuhtimise tava aruanne.

Aastatel 2010–2018 on rohkem lahti kirjutatud strateegilised eesmärgid. Esineb ka sotsiaalse vastutuse peatükk, kus on seletatud majandusvastutuse, keskkonnavastutuse, sotsiaalse vastutuse ja kvaliteedijuhtimise teemad. Keskkonnateema juures on lahti kirjutatud, kuidas ettevõtte vähendab keskkonnamõjusid, sotsiaalse vastutuse juures on lahti kirjutatud, et ettevõtte hoolitseb oma töötajate tervise ees, parandab töötingimusi, organiseerib pidevaid koolitusi, mis vastab GRI tööpraktika teemale, ehk kuuest GRI teemast nüüd on olemas viis.

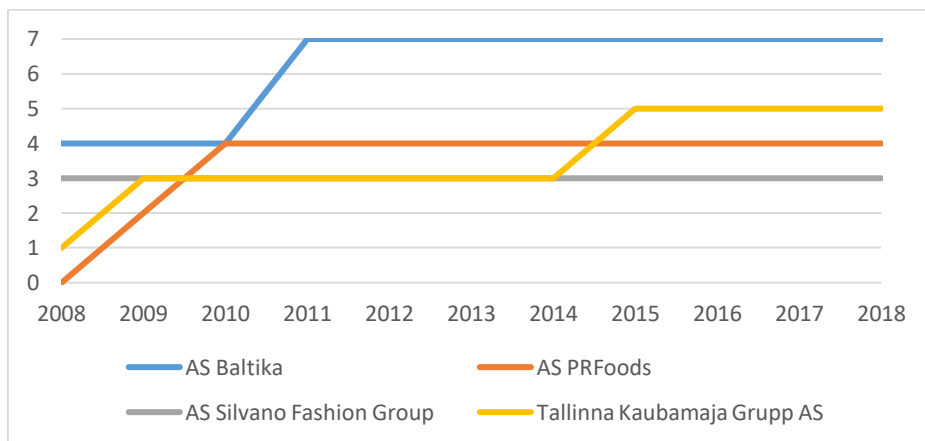
Tallinna Kaubamaja Grupp AS on kaubanduskontsern, mis tegeleb jae- ja hulgikaubandusega ning renditegevusega peamiselt Eestis, Lätis ja Leedus. Ettevõtte ei esita jätkusuutlikkuse aruandeid ning majandusaasta aruanded on jagatud tegevusaruandeks ja raamatupidamise aruandeks.

2008. aasta aruandes on kajastatud ainult kaks GRI teemat – majandusteema asjus on mainitud maailmamajanduse mõju, hooajalisuse trendid ning aktsiaturu tingimused, inimõiguste teema asjus mainitakse organisatsiooni investeringuid. GRI soovitustest on märgatud ainult ettevõtte eesmärgid. 2009. aastast esineb veel kolm GRI teemat, milleks on tööpraktika, toote sobivus ja ühiskonnateema. Organisatsioon peab oluliseks koolitus- ja atesteerimisprogramme, loob võimalusi sportimiseks, lõõgastumiseks ja tervislikeks lõunateks, pakub igal aastal praktikavõimalusi, töökeskkonna ohutuse ja töötervishoiu tagamiseks töötas välja spetsiaalse meetmete süsteemi. Kaubamaja pakub ainult kvaliteetseid tooteid, keskendudes orgaanilistele ja eestimaisetele toodetele. Samal aastal on ilmunud ka sotsiaalsest vastutusest eraldi peatükk, kus avaldatakse ka ühiskonna teema, ettevõtte osaleb heategevusprojektides, võtab osa erinevatest ühiskonnaüritustest. GRI soovitustest on täidetud veel kaks – kajastatud on juhtimisprotsesside roll ja esineb aktsionäride informatsioon, kus mainitakse ka nende huvid, kes on juba firmasse investeerinud. Aastast 2015 esineb ka eraldi vastutustundliku ettevõtluse peatükk, kus seletatakse ka keskkonnateema aspekte, kus kirjeldatakse, et ettevõtte kasutab ressursse jätkusuutlikult ning otsib pidevalt uusi lahendusi, et tarbimine oleks säästlikum. Järgnevate aastate aruannetes esineb palju rohkem informatsiooni ka varem kajastatud teemadel, on näha, et organisatsioon areneb ja pöörab oma kogu tegevuse jätkusuutlikkuse poole. Aastatel 2015–2018 on mainitud kõik GRI teemad, aga GRI soovitustest on lisandunud peamised jätkusuutlikkusega ja vastutustundlikkusega seotud eesmärgid ja huvid, hinnatav mõju jätkusuutlikkuse arengule. Kaks punkti seitsmest jäi kajastamata, milleks on peamised tegevuse riskid, mida endiselt kajastatakse raamatupidamise aruandes, ning õigusaktid ja direktiivid, millele organisatsioon toetub, mainitakse ainult ühte väärtpaberi seadust aktsiainformatsiooni peatükis.

Joonis 3. Kajastatud GRI teemade arv hulgi- ja jaekaubanduse majandusharus
Allikas: autori koostatud

Hulgi- ja jaekaubanduse majandusharus on ka märgatav GRI teemade ja soovitude kajastamise kasv. GRI teemade joonisel (joonis 3) on AS-i PRFoods näitaja graafiku alguses nullis, sellepärast et ettevõtte on asutatud 2008. aasta lõpus ning aruandlusi esitab 2009. aastast, samas PRFoods ei näidanud langust 2014. aastal. Kaks ettevõtet sellest majandusharust kajastasid 2018. aastaks kõiki GRI teemasid ning kaks ettevõtet kajastasid viit teemat kuuest.

Joonis 4. Kajastatud GRI soovitude arv hulgi- ja jaekaubanduse majandusharus
Allikas: autori koostatud

GRI soovitustega antud majandusharus on läinud veidi halvemini. 2018. aastaks täitis kõike soovitusi vaid AS Baltika, kelle näitaja on olnud kõrgemal tasemel 2010. aastast. Silvano ei näidanud üldse arenemist ning teised täiendasid oma aruandeid GRI soovitustega vaid väiksel määral.

3.4. Finants- ja kindlustustegevuse majandusharu

Coop Pank AS on pangateenuseid osutav ettevõtte, mis asutati 1992. aastal ja kandis enne nime Krediidipank AS. Ettevõtte koostab majandusaasta aruandeid, kuid ei koosta jätkusuutlikkuse aruandeid. Majandusaasta aruanded on kättesaadavad avalikes allikates 2012. aastast, ent 2012.–2013. aasta aruannetes puudub informatsioon GRI kohta.

2014. ja 2015. aastate aruandes on kajastatud üks GRI teema, milleks on toodete sobivus. Organisatsioon kirjeldab uusi teenuseid, nagu sihtlaenu ja SEPA maksed, ning seletab pangatoodete sobivust, täielikkust ja kättesaadavust. Aruandest leiab informatsiooni, mis vastab neljale seitsmest GRI soovitusel: kirjeldatakse juhtimisprotsesse, natuke mainitakse huvigruppidega seotud isikuid ja nende rolli, mainitakse organisatsioonisiseseid väärtusi, poliitikat ning natuke räägitakse ka riskidest. Aastast 2016 on lisandunud määrused ja õigusaktid, millele organisatsioon toetub. Aastast 2017 on juurde tulnud ka ettevõtte strateegia kirjeldus, mis lubas majandusteemat kajastada turutingimuste näitel.

LHV Group on suurim kodumaine finantsgrupp ja kapitali pakkuja Eestis. LHV esindused asuvad Tallinnas ja Tartus, olemas on ka filiaal Ühendkuningriigis. Ettevõtte ei esita jätkusuutlikkuse aruandeid eraldiseisvalt, aga aastast 2015 on eraldi välja toodud organisatsiooni peamised tegevuse riskid. Selle informatsiooni leiab AS LHV Groupi iga-aastase riski ja kapitali raportist. Selline dokument on kättesaadav ainult inglise keeles, koosneb mitmest peatükist, nagu finantsaruannete kokkuvõtte, normatiivne keskkond, ärikeskkond, kapitali struktuur ja nõuded, peamised muudatused riskijuhtimises, riskistrateegia, riskiisu ja riskiprofiil, krediidirisk, operatsioonirisk, likviidsusrisk ja teised. Raportis nimetatakse ka õigusaktid ja direktiivid, millele on informatsiooni avaldamisel tuginetud.

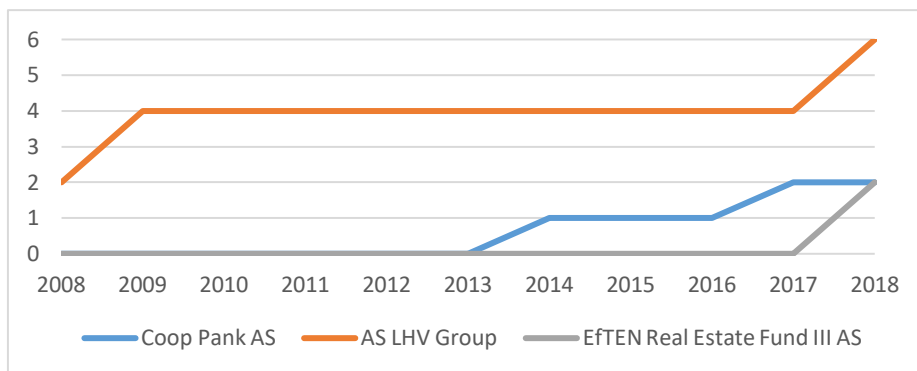
LHV majandusaasta aruanded koosnevad tegevusaruandest ja raamatupidamisaruandest. Aastatel 2008–2012 on tegevusaruanded struktureeritud ühtemoodi. 2008. aasta tegevusaruandes on järgitud vaid kaht GRI poolt soovitatud teemat, milleks on majandus ja tooted. GRI soovitustest esitatud informatsiooni kohta on kirjutatud organisatsioonisisestest eesmärkidest, strateegiast ning kirjeldatud on mõned ettevõtte riskid. Jätkusuutlikkusest ja vastutustundlikkusest ei ole räägitud. Aastatel 2009–2012 on tegevusaruandes esitatud juba märkimisväärselt rohkem informatsiooni ja järgitud rohkem GRI soovitusi. On lisanud ettevõtte väärtused ja poliitika, nüüd on kirjeldatud

selliseid teemasid, nagu ärikeskkond, majandus, sponsorlus, tööpraktika, tooted ja nende sobivus. Sponsorluse all räägitakse, kuidas organisatsioon toetab ühiskonnaelu ja millistele valdkondadele pööratakse enim tähelepanu.

Aastast 2013 on lisanud tegevjuhi pöördumine. Võib öelda, et see järgib GRI soovitusi kaasata huvigruppide huvid ja ootused, kes on juba firmasse investeerinud. Palju räägitakse juhtimisprotsesside rollist, ilmus alapeatükk „hea ühingujuhtimise tava aruanne“, kus on sellised osad nagu üldkoosolek, juhatus, nõukogu, auditikomitee, töötasukomitee, juhatuse ja nõukogu koostöö, teabe avaldamine, finantsaruandlus ja auditeerimine. 2014. aastal on LHV jätkanud tegevusaruande laienemisega, lisandunud on nüüd riskijuhtimise avar ülevaade, mis on viies GRI järgitud soovitus. 2016. aastal on ilmunud LHV sotsiaalse vastutuse kirjeldus: kui varem oli seal kirjeldatud ainult sponsorlust, kus organisatsioon näitas oma panust keskkonna- ja sotsiaalellu, siis aastast 2016 kirjeldatakse organisatsiooni sotsiaalset vastutust konkreetsemalt. 2018. aastal on avaldatud veel rohkem konkreetsemat ja sisukamat informatsiooni. Aruandest leiab peamisi jätkusuutlikkusega seotud eesmärgid. Võib öelda, et viimase aasta LHV tegevusaruanne vastab kõikidele GRI kvaliteedi põhimõtetele: tasakaal, võrreldavus, täpsus, asjakohasus, selgus ja usaldusvärsus. On selgelt näha, et kontsern on teinud aastate lõikes suurt tööd ning on jõudnud kohale, kus GRI soovitusi järgitakse maksimaalselt. Järgitud on kõiki GRI teemasid, soovitustest jäi kajastamata ainult ettevõtte hinnatav mõju jätkusuutlikkuse arengule.

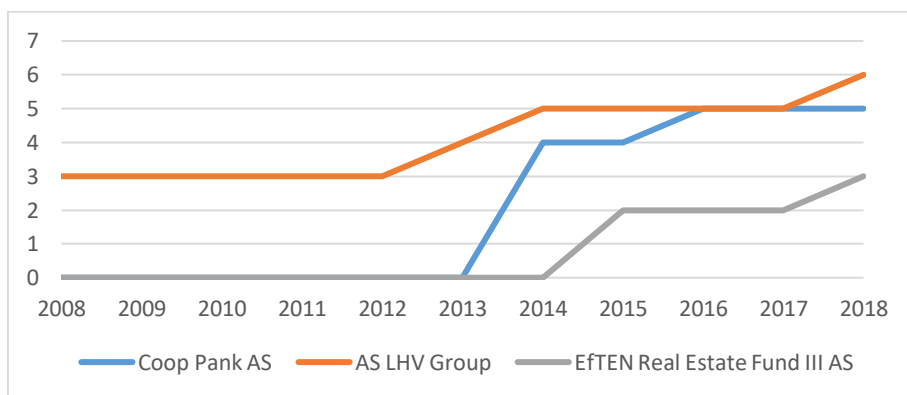
EFTEN Real Estate Fund III AS spetsialiseerub Balti riikide ärikinnisvarasse investeerimisele, fondi aktsiaid pakutakse ka jaainvestoritele. Fond on asutatud 2015. aastal, mistõttu analüüsitakse majandusaasta aruandeid 2015-2018 perioodil. Aruanded on jaotatud kaheks osaks: tegevusaruanne ja raamatupidamisaruanne, jätkusuutlikkuse aruandeid eraldiseisvalt ettevõtte ei koosta.

2015. aasta tegevusaruandes on äärmiselt vähe informatsiooni, mis oleks kooskõlas GRI soovitustega. On kajastatud poliitika ja eesmärgid ning juhtimisprotsesside roll ehk on täidetud kaks soovitusi seitsmest. Nelja aasta aruanded on üsna sarnased ning võib öelda, et fond ei sea endale eesmärgiks järgida GRI soovitusi, et liikuda jätkusuutlikkuse poole. Viimase aasta tegevusaruandes on järgitud kolme soovitusi: poliitika ja eesmärgid, juhtimisprotsess ja tegevuse riskid. GRI teemadest on kas või minimaalselt lahti kirjutatud majanduse ja toodete teemad ehk kaks kuuest.

Joonis 5. Kajastatud GRI teemade arv finants- ja kindlustustegevuse majandusharus
Allikas: autori koostatud

Finants- ja kindlustustegevuse majandusharus on emitendid näidanud halba arengut. Ainult LHV on aastatega täiustanud oma aruandeid ning 2018. aastaks on kajastatud kuus GRI teemat. Coop Panga aruanded on olemas 2012. aastast, aga alles 2014. aastast on Coop alustanud tähelepanu pööramist jätkusuutlikkuse poole, kajastades ühte GRI teemat. EFTEN Real Estate Fund asutamisaasta on 2015, aga ainult 2018. aastal oli kajastatud kaks GRI teemat, niisama oli lugu Coop Pangaga.

Joonis 6. Kajastatud GRI soovitusete arv hulgi- ja jaekaubanduse majandusharus
Allikas: autori koostatud

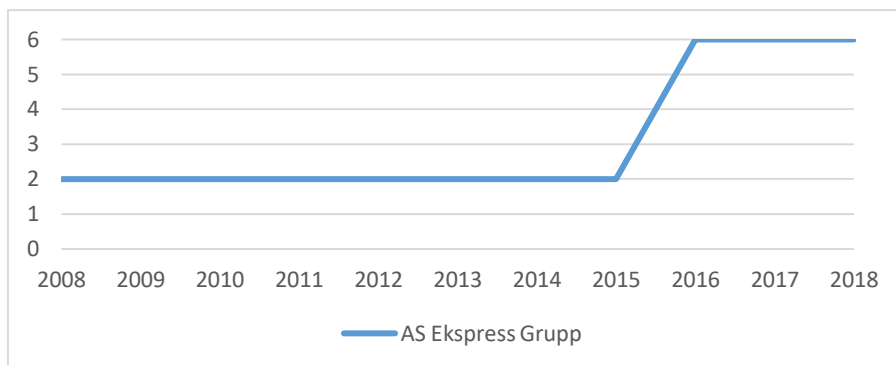
Antud majandusharu GRI soovitusete graafik näeb välja üsna sarnane GRI teemade graafikuga. LHV on ees, Coop näitas halvemaid tulemusi ning EFTEN Fund on viimasel positsioonil. Joonisel kuus on aga märgatav suurem kasv kui eelmisel joonisel, finants- ja kindlustustegevuse ettevõtteid esitavad rohkem GRI soovitusi kui GRI teemasid.

3.5. Info ja side majandusharu

AS Ekspress Grupp on meediaettevõtte, mille tegevus koosneb veebimeediast, ajalehtede ja ajakirjade kirjutamisest Eestis, Lätis ja Leedus. Ettevõtte esitab majandusaasta aruandeid, mis koosnevad tegevusaruandest ja raamatupidamisaruandest, jätkusuutlikkuse aruandeid ta eraldi ei koosta. Aastatel 2008–2015 on aruannetes kajastatud kaks GRI teemat: majandus (turutingimused, majanduslanguse mõju) ja inimõigused (kirjutatud investeerimisest ja hankepraktikast). GRI soovitudest on täidetud neli: eesmärk, juhtimisprotsesside roll, huvigruppide huve rahuldav informatsioon aktsionäride kohta ja riskid, mis on esitatud raamatupidamise aruande lisana.

Ainult ajavahemiku 2016–2018 tegevusaruandes sai esitatud sotsiaalsele vastutusele vastav informatsioon. 2016. aasta aruandesse on lisandunud keskkonnakaitse teema, kus seletatakse, kuidas organisatsioon vastutab looduskeskkonna hoidmise eest ning kirjeldab, missuguseid investeeringuid on tehtud keskkonnamõjude vähendamiseks. Lisandunud on ka hanketegevus, mis on kooskõlastatud toote sobivuse teemaga, ühiskonnateemat on mainitud läbi koostöö haridusasutustega, spordi- ja kogukonnaprojektide, nagu festivalid, Eesti Vabariigi aastapäevad ja teised toetamisega. Tööpraktika ja inimväärse töö teema on ka kirjeldatud – motiveeriva töökeskkonna loomine, arendusperspektiivid, tänapäevased töötingimused. Kokku on lisandunud neli GRI teemat. GRI soovitudest on lisandunud standardite kirjeldus, millel ettevõtte tegevus põhineb.

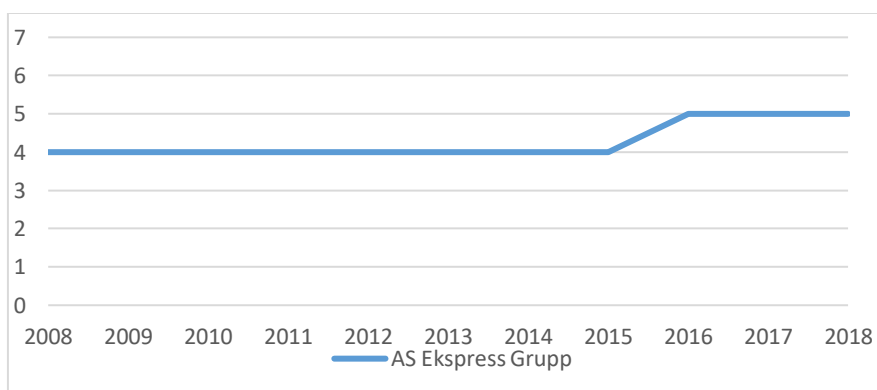
2017. aastal on rohkem lahti kirjutatud GRI toote sobivuse teemat, mis tähendab, et organisatsioon peab oluliseks kliendikogemust ja rahulolu, teenuse ja teeninduse arendust, kirjeldatakse, kuidas rahulolu mõõdetakse ja kuidas on organiseeritud andmekaitse põhimõtte. Sama teema asjus mainitakse tarnijate ja materjalide valiku printsiipe. Keskkonnateema käigus lisandus ka see, et ettevõtte optimeerib energia ja vee kasutamist ning minimeerib jäätmeid ja õhusaastet. GRI soovitudest informatsioonile ei ole aga 2017. ja 2018. aastal midagi lisatud.

Joonis 7. Kajastatud GRI teemade arv info ja side majandusharus

Allikas: autori koostatud

Info ja side majandusharus on börsil noteeritud ainult üks ettevõtte – AS Ekspress Grupp. GRI teemade graafik ei näita kõikumisi, 2008–2015 aastatel oli kirjeldatud kaks GRI teemat ning aastatel 2016–2018 on kajastatud kuus GRI teemat, mis on üldiselt hea areng.

Joonis 8. Kajastatud GRI soovitude arv info ja side majandusharus

Allikas: autori koostatud

GRI soovitude puhul nii märkimisväärset arengut ei ole. Aastatel 2008–2015 oli kajastatud neli teemat ning pärast lisandus viies. Võib järeldada, et ettevõtte on pööranud oma strateegia rohkem jätkusuutlikkuse poole just 2015. aastast.

3.6. Töötleva tööstuse majandusharu

AS Harju Elekter tegeleb elektrotehniliste ja telekommunikatsiooni seadmete projekteerimise, valmistamise ja müügiga. Kontsern esitab igal aastal konsolideeritud majandusaasta aruanded, mis

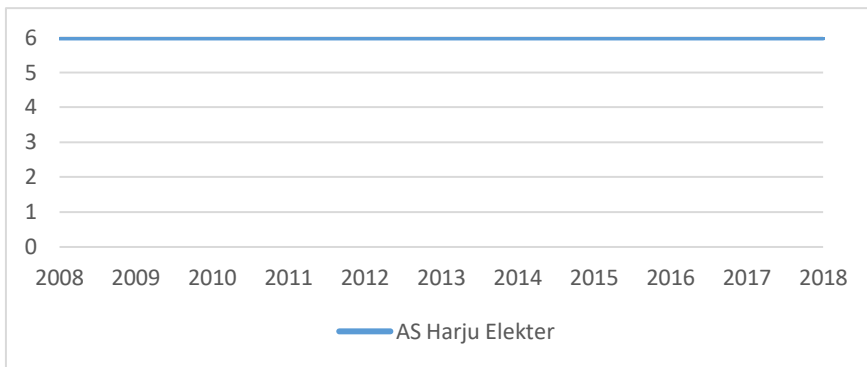
koosnevad tegevusaruandest ja raamatupidamisaruandest. Lisaks väljastab organisatsioon aastaraamatuid, kust leiab samasugust infot. Aastaraamatus on olemas aga sotsiaalse vastutuse peatükk ning eelnevalt läbi vaadates selgus, et see rahuldab jätkusuutlikkuse teemat rohkem. Sellepärast analüüsitakse edaspidi tegevusaruandeid, mis on aastaraamatute osad.

Alates 2008. aastast on aruandes kajastatud kõik kuus GRI teemat. Esineb majanduskeskkonna ülevaade – Baltikum, Soome, Venemaa, Eesti turutingimused ja nende mõju ettevõtte tegevusele, olemas on inimõiguste teema, kus kajastatakse investeerimispraktikaid, ja arendustegevused, mis on suunatud tellijate vajadusele vastavate toodete välja töötamiseks. Tööpraktika teema puhul peab ettevõtte end vastutustundlikuks ja hoolivaks tööandjaks, kes loob praktikavõimalusi, täiend- ja ümberõppeprogramme ning pakub moodsaid töö- ja puhketingimusi. Keskkonnapoliitika teema puhul kirjeldatakse meetmeid, mida ettevõtte on võtnud kasutusele ümbritseva keskkonna säästmiseks, niisamuti rõhutatakse, et ettevõttel on olemas kvaliteedi- ja keskkonnajuhtimise sertifikaadid. Ühiskonna teemat on kajastatud sotsiaalse vastutuse ja heategevuse kaudu: laste ja noorte õpingute toetamine, niisamuti insenerihariduse ning spordielu toetamine Eestis. Toote sobivuse kohta räägitakse palju tootmisprotsesside optimeerimisest, uute tehnoloogiate rakendamisest ja arendamisest.

Aastatel 2008–2016 vastab GRI soovitudele kajastatud aruannetes vaid kolm aspekti, milleks on missioon, eesmärk, poliitika ja riskide juhtimine. Viimane on riskide ennetamiseks loodud sisekontrolliprotseduurid, kus on kirjeldatud erinevad finants-, tooraine- ja personaliriskid ning pakendi- ja jäätmeseadused, mida organisatsioon järgib oma strateegia ellu viimisel.

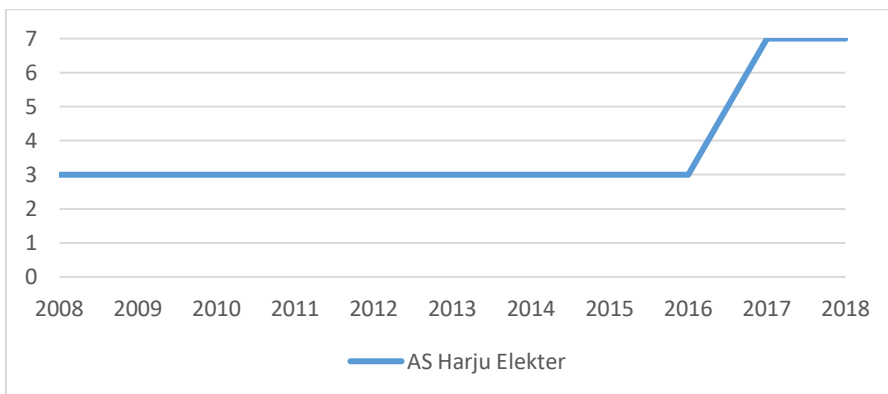
Alates 2017. aastast rõhutab kontsern oma aruandes, et toetatakse GRI põhimõtetele: kirjeldatud on kõik GRI soovitused ja teemad, samas kui aruanne on struktureeritud niimoodi, et see oleks võrreldes eelmiste aastatega sarnane ja arusaadav. Eraldi on toodud tabel GRI põhimõtetega ja lehekülgete numbritega, mis viitavad informatsioonile aruandes.

Joonis 9. Kajastatud GRI teemade arv töötleva tööstuse majandusharus
Allikas: autori koostatud

Töötleva tööstuse majandusharus on sarnaselt eelmise, info ja side majandusharuga noteeritud börsil vaid üks emitent – AS Harju Elekter. See ettevõtte on näidanud kõige paremat tulemust GRI teemade kajastamisel. Alates 2008. aastast on Harju Elekter kirjeldanud kõiki kuute teemat ja on neid aastatega täiendanud.

Joonis 10. Kajastatud GRI soovitude arv töötlev tööstuse majandusharus
Allikas: autori koostatud

Harju Elekter näitas head kasvu ka GRI soovitude kajastamisel. Aastatel 2008–2016 kajastati ainult kolme soovitusi, 2017. aastast on olemas aga kõik seitse soovitusi, mis on tegelikult hea näitaja.

3.7. Veonduse ja laonduse majandusharu

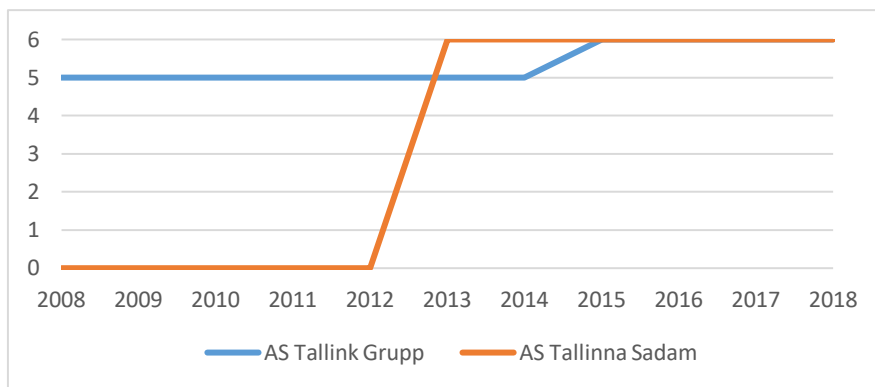
AS Tallink Grupp on laevandusettevõtte, mis osutab reisijate- ja kaubaveo teenuseid. Majandusaasta lõpeb 31. augustil, sellepärast esitatakse aruanded 2007/2008 formaadis. Aastast 2006 väljastab organisatsioon eraldi jätkusuutlikkuse aruandeid, mistõttu analüüsitakse edaspidi just neid. Aastatel 2007/2008–2013 on need kandnud „keskkonna ja ettevõtete sotsiaalse vastutuse aruande“ nimetus, alates 2014. aastast on nimetatud neid „jätkusuutlikkuse aruanneteks“ ning 2016. aastast on sellised aruanded liidetud ettevõtte aastaraamatusse.

Perioodil 2007/2008–2009/2010 on jätkusuutlikkuse aruandesse kaasatud keskkonna, inimõiguste, tööpraktika, toote sobivuse ja ühiskonna teemad – viis kuuest GRI teemast. Keskkonnateema kohta on seletatud keskkonnamõjude tähtsust, milliseid meetmeid organisatsioon kasutab vee, õhu ja maa ressursseide säilitamiseks. Tööpraktika ja inimväärse töö kohta on kirjutatud, et organisatsiooni töötajad läbivad pidevalt koolitusi, nendele seletatakse ettevõtte keskkonna- ja sotsiaalvastutuse printsiipe, töötajate jaoks luuakse moodsaid ja ergonoomilisi töötingimusi. Toodete kohta on seletatud, kuidas töötab „Club One“ lojaalsusprogramm, mis eesmärgiga ta on loodud ning mis privileegid annab kasutajale. Sealsamas mõtleb organisatsioon alati klientide ja töötajate ohutuse peale ning osutab oma teenuseid, lähtudes ka ohutuse põhimõtetest. Inimõiguste kohta on rõhutatud, et organisatsioon tegeleb investeerimispraktika ning heategevusega, panustades haridusse, spordi-, kultuuri- ja sotsiaalellu, toetab erinevaid riigisiseseid ja rahvusvahelisi programme ja üritusi. Seitsmest GRI soovitustest on lahti kirjutatud kuus, puuduvad peamised riskid, mis on esitatud organisatsiooni majandusaasta aruandes. Jätkusuutlikkuse aruandes on kajastatud organisatsiooni väärtused, eesmärgid ja poliitika, sealhulgas ka keskkonnapoliitika, kirjeldatud on strateegia ja juhtimisprotsesside rolli, mainitakse standardeid, millele organisatsioon toetub otsuste tegemisel ning strateegia ehitamisel, mainitud on ka peamiste suuremate aktsionäride panus ettevõttesse ja plaanid, kuidas neid ressursse jaotatakse tulevikus. Aruandes seletatakse lahti ka peamised jätkusuutlikkuse ja sotsiaalse vastutusega seotud eesmärgid ning antakse ülevaade jätkusuutlikust arengust. Aastast 2010/2011 on lisandunud finantsnäitajad, aga ei saa öelda, et see andis terve pildi majandusteamast, turutingimusi hakati seletada aastast 2015, kirjeldati ka riske. Samal aastal rõhutatakse, et organisatsioon järgib GRI soovitusi ja seda on hästi näha. Alates 2015. aastast järgib AS Tallink Grupp absoluutselt kõiki GRI teemasid ja soovitusi, koostades põhjalikumaid jätkusuutlikkuse aruandeid.

AS Tallinna Sadam on sadamateenuseid osutav ettevõtte, mis on asutatud 1991. aastal, aga aastaaruanded on olemas avalikes allikates ainult 2013. aastast, jätkusuutlikkuse aruandeid eraldi organisatsioon ei koosta.

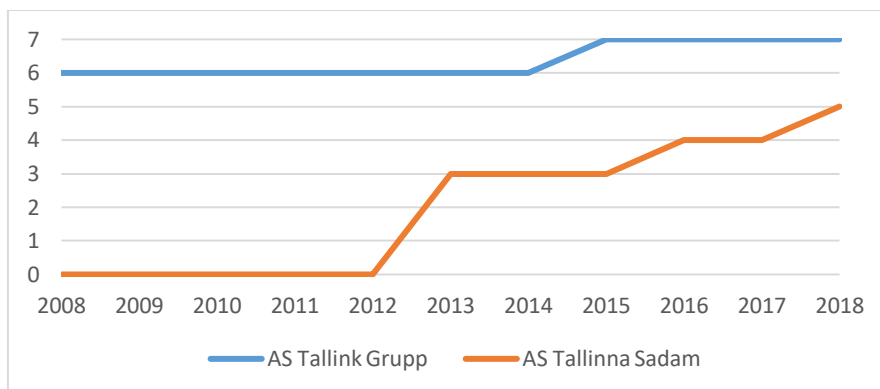
2013. aasta aruandes esinevad kõik kuus GRI teemat. Majandusteema käigus kirjeldatakse maailma majanduse prognoose ja nende mõju, samas ka nõudluse mõju ja konkurentsi turul. Inimõiguste teema kohta kirjeldatakse ettevõtte investeeringuid. Keskkonnateema osas on väga palju informatsiooni ja näha, et organisatsiooni tegevus on suunatud mõju minimeerimisele. On loodud kvaliteedi- ja keskkonnajuhtimissüsteem, mis kasvatab efektiivsust mõjude vähendamiseks. Ühiskonnateema raames eksisteerib „vastutustundliku ettevõtluse“ peatükk, üheks näiteks sellest on inimestele korraldatud erinevad informatiivsed üritused, ekskursioonid sadamatesse inimeste teadmiste suurendamiseks. Tööpraktika teema raames on kirjeldatud ettevõtte poolt korraldatud töötajate ühisüritused, sealhulgas ka spordiüritused, samas ka koolituste avar programm, kus üheks on keskkonna- ja tööohutusalane koolitus. Toote sobivuse kohta rõhutatakse klientide tähtsust, milleks toimuvad regulaarsed kliendi infopäevad, viiakse läbi klientide rahulolu uuringuid selleks, et analüüsida olemasolevat situatsiooni ning kavandada tuleviku arenguplaanid. Võib öelda, et soovitud esineb ainult kolm, milleks on erinevate protsesside eesmärgid. ISO standardid, mis organisatsioon järgib ning juhtimisprotsesside rolli kirjeldus. 2016. aastal lisandus neljas – peamiste riskide kirjeldus. 2018. aastal lisandus ka viies soovitus ehk visiooni, missiooni ja eesmärgi kajastamine, juhtimisprotsesside kõrvale sai kirjeldatud ka strateegia.

Üldiselt on kogu aruanne 2018. aastast palju põhjalikum ja konkreetsem. Näiteks keskkonnateema juures on iga aspekt eraldi lahti kirjutatud: õhukvaliteet, müra, laevaheitmed, veekvaliteet, energiakasutus, kuidas keskkonnateavet jagatakse huvigruppidega. Samas aga jätkusuutlikkusega seotud plaanid, eesmärgid ja hinnatav mõju jätkusuutlikkuse arengule on jäänud kajastamata.

Joonis 11. Kajastatud GRI teemade arv veonduse ja laonduse majandusharus
Allikas: autori koostatud

AS-i Tallinna Sadam aruanded on avaldatud 2013. aastast, mil oli kajastatud kõik kuus GRI teemat. AS-i Tallink Grupp ettevõttel on ka päris kõrged näitajad, 2014. aastani on kirjeldatud viis GRI teemat ning 2015. aastast on olemas kõik kuus GRI teemat.

Joonis 12. Kajastatud GRI soovitude arv veonduse ja laonduse majandusharus
Allikas: autori koostatud

GRI soovitude kohta näitas Tallinna Sadam kindlat kasvu, samas kui 2018. aastal jäid kaks GRI soovitus ikka kajastamata. Tallink Grupp kajastas kuut GRI soovitustest 2008–2014 aastatel ning viimane seitsmes lisandus 2015. aastal.

3.8. Ehituse majandusharu

Nordecon AS on ehitamisega ja projekteerimisega tegelev kontsern, kes esitab igal aastal majandusaastaruandeid ja aastaraamatuid. Analüüsimiseks võetakse 2008–2018 perioodil väljastatud aastaraamatud ehk täpsemalt nende tegevusaruannete osad.

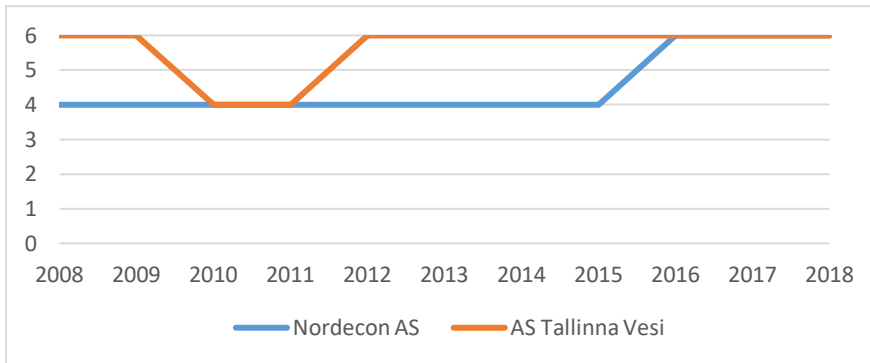
Aastatel 2008–2015 on kajastatud neli GRI teemat. Inimõiguste teema kohta kirjeldatakse investeeringuid, eraldi on koostatud pikaajaliste investeeringute kava. Majandusteema kohta on kajastatud erinevate riikide turutingimused tegevusvaldkondade lõikes ja majanduskeskkonna mõju. Tööpraktika teema raames on kirjeldatud töötajate koolitamise, järelkasvu tagamise ja tervislike eluviiside toetamise põhimõtted. Ühiskonnateema puhul tegeletakse vastavalt toetustegevusega, võetakse osa heategevuslikest projektidest, olulisel kohal on ettevõtte jaoks sotsiaalne vastutus. GRI soovitustest esineb sellel perioodil viis: esimene on missioon, visioon, väärtused, eesmärgid; teine on strateegia ja juhtimisprotsesside roll, kus on kirjeldatud juhtimisorgani ülesanded, tasustamine; kolmas on peamised organisatsiooni tegevusega seotud riskid; neljas on see, et arvestatakse ka nendega, kes on juba firmasse investeerinud, palju kirjeldatakse aktsionäride koosolekuid, otsuseid ja muud informatsiooni aktsiatega ning viimaseks on mainitud ka äriseadustiku paragrahvid ja väärtpaberituru seadused.

Aastatel 2016–2018 lisandus kaks teemat – toodete sobivus ja keskkond, samas on laiendanud ka varasemates aruannetes kajastatud teemad. Toodete sobivuse teema asjus on kirjeldatud kvaliteetne teenus ja kliendikogemus, tähtaegne objektide ettevalmistamine, kontserni tegevuse läbipaistvus, klientide hinnang tehtud tööle peale iga projekti. Keskkonna teema käigus kirjeldatakse keskkonnamõjude järjepidevat monitooringut ja hindamist ning võimalike keskkonnamõjude minimeerimist nii ennetavalt kui ka ehitusprotsessi käigus. Organisatsioon investeerib pidevalt uutesse keskkonnasõbralikesse masinatesse ja seadmetesse.

AS Tallinna Vesi tegevusalaks on joogivee varustus, reovee kogumine ja puhastamine. Organisatsioon esitab igal aastal standardised majandusaasta aruanded, lisaks on väljastanud perioodil 2008–2011 aastaraamatuid, perioodil 2010–2016 esitas CSR aruanded ja 2017–2018 on jälle sotsiaalse vastutustundlikkuse osa liitunud aastaraamatuga. 2008. ja 2009. aastatel analüüsitakse aastaraamatute tegevusaruannete osi, aastatel 2010–2015 vaadeldakse CSR raporteid ning 2016–2018 jälle aastaraamatuid.

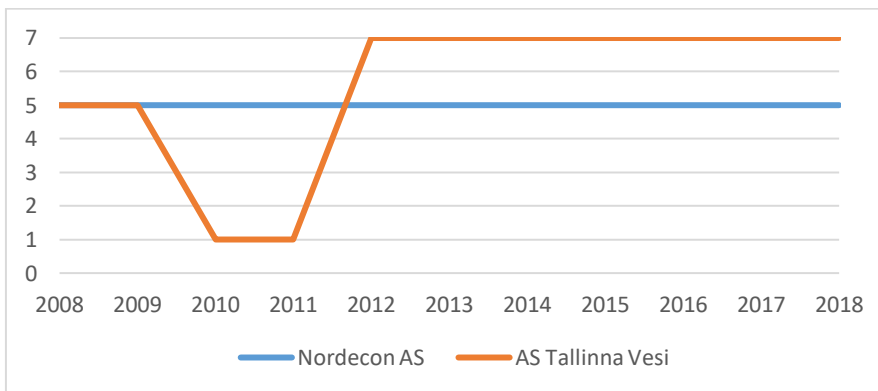
Aastatel 2008–2009 koostatud majandusaasta tegevusaruannetes esinevad juba kõik kuus GRI teemat. On kirjeldatud turutingimused, majanduse mõju ettevõtte tegevusele, on loodud keskkonnajuhtimissüsteem, mis selgitab välja nii positiivseid kui ka negatiivseid mõjud. Eraldi vaadatakse veeressursi kasutuse, reovee kogumise, puhastuse, kemikaalide käitlemise, energia ja õhuheitmete mõjusid. Kirjeldatud on ka töötajate arengu- ja karjäärivõimalused, organisatsiooni jaoks on oluline tervislik ja turvaline töökeskkond, tööohutus ja tervishoid. Toote sobivuse käigus on tähtis puhas ja kvaliteetne joogivesi ning klientide rahulolu saavutamine. Inimõiguste teemas on analüüsitakse hankepraktikaid, mis võimaldab osutada teenuseid ladusalt. Ühiskonna jaoks korraldatakse lastele mängu, toetatakse kooliprogramme ja tervislikku eluviisi, võetakse osa talgutel. GRI soovitud kolm jäi kajastamata ning viis on täidetud. Ära on märgitud juhtimisprotsesside roll, visioon, missioon, väärtused ja eesmärgid, sealhulgas ka peamised vastutustundlikkusega seotud eesmärgid, mainitud on rahvusvahelised keskkonnajuhtimise standardid ISO, õigusaktid, veeseadus, ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniseadus, jäätmeseadus, kemikaaliseadus, välisõhu kaitse seadus ning nende põhjal vastu võetud rakendusaktid. On rahuldatud ka huvigruppide huvid – kirjeldatakse teabevahetuse protsessi sidusrühmadega ja seda, kuidas tagatakse parem informeeritus. Ettevõtte võttis osa „Ettevõtluse Foorumist“, kus suhtles erinevate sidusrühmadega – kliendid, partnerid, tarnijad, töötajad, ametiasutused ning selgitas välja nende ootusi, mis olid kaardistatud ja kasutatud edaspidise ettevõtte strateegia väljaehitamiseks.

2010. aastast on väljunud sotsiaalse vastutuse aruanne, mis oli üsna lühike, ainult kolm lehekülge. Seal kirjeldati ühiskonna toetamist, avatud uste päevade läbiviimist, laste ja hariduse toetamist. Natuke mainitakse keskkonnateemat, tööpraktikat ja toote sobivust – kokku neli teemat. GRI soovitudest on kirjeldatud ainult organisatsiooni eesmärk. Alates 2012. aastast aga koostatakse ettevõtte aruanded GRI juhiste järgi ning sellepärast on kirjeldatud nüüd kõiki teemasid. 2016. aastast on samasugune informatsioon esitatud aastaraamatute osana.

Joonis 13. Kajastatud GRI temade arv ehituse majandusharus
Allikas: autori koostatud

Ehituse majandusharus on ebaharilik graafikute muster, mis on põhjustatud sellest, et Tallinna Vesi on proovinud erinevatel aastatel erinevaid aruannete formaate koostada. Jätkusuutlikkusele tähendas see aga mitte parimaid muutusi, 2010–2011 aastatel GRI temade kajastamine on nihkunud allapoole, kajastatud oli neli teemat kuuest, samas on olukord 2012. aastast paranenud ning ettevõtte aruannetes on olnud kõik kuus teemat. Nordecon AS on kajastanud alates 2016. aastast kuut teemat.

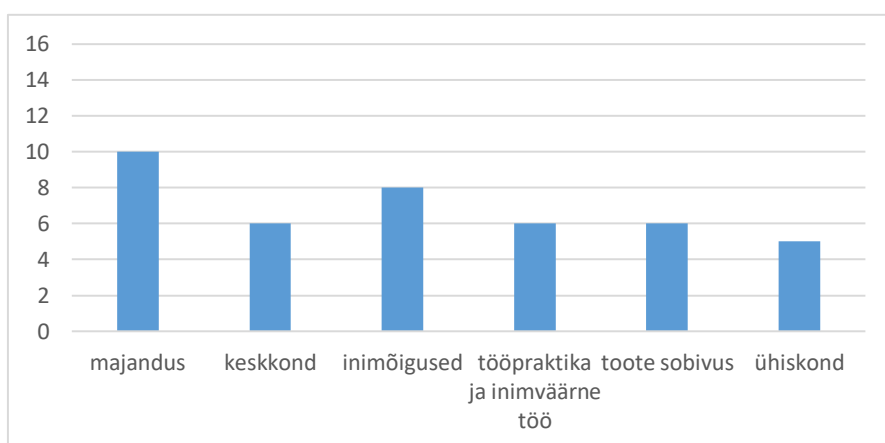

Joonis 14. Kajastatud GRI temade arv ehituse majandusharus
Allikas: autori koostatud

GRI soovitude graafikus ei ole muutusi Nordecon AS-i ettevõttel, Tallinna Vee ettevõttel on samasugune olukord nagu GRI teemadega. Samas, Tallinna Vesi on kajastanud kõik seitse GRI soovitust 2012. aastast, samal ajal kui Nordecon AS-il on kajastatud ainult viis soovitust seitsmest.

3.9. Järeldused

Käesoleva magistritöö praktilise osa esimeseks uurimisküsimuseks on, kuidas on arenenud aastatega Eesti börsiettevõtete jätkusuutlikkuse aruanded perioodil 2008–2018. Analüüsi käigus selgus, et 2008–2018 aastatel üldine olukord jätkusuutliku informatsiooni kajastamisega parenes, börsiettevõtted kajastavad igal aastal rohkem aspekte, mis näitavad neid sotsiaalselt vastutustundlikuma ettevõttena. Allolevad joonised näitavad, palju GRI teemadest leidis kajastust 16 börsiettevõtte näitel 2008. aastal (joonis 15) ning 2018. aastal (joonis 16).

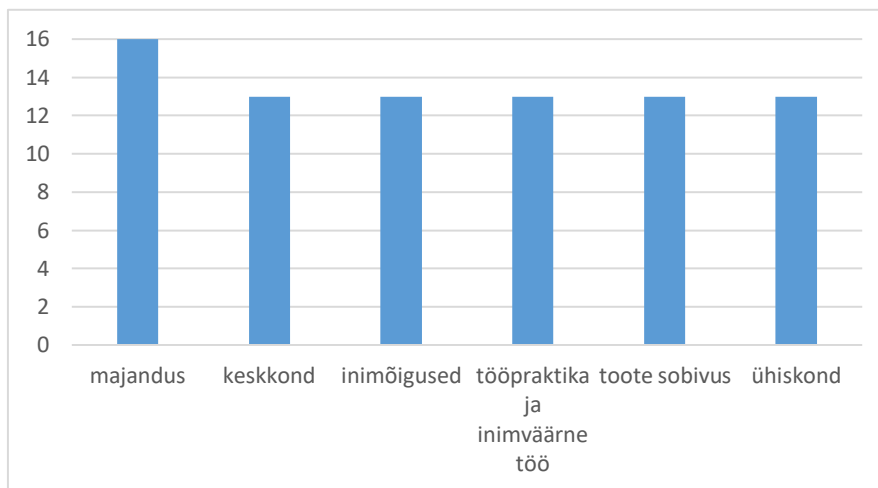
Joonis 15. 2008. aastal kajastatud GRI teemade osakaal
Allikas: autori koostatud lisas 3 kirjeldatud andmete põhjal

2008. aastal enam kajastatud teema oli majandus, mis on leitav kümnes aruandes. Kõige väiksema populaarsusega oli ühiskonna teema, mida kajastasid viis ettevõtet. Üldiselt võib järeldada, et ettevõtted ei pidanud 2008. aastal GRI teemade kajastamist oma aruannetes väga tähtsaks, samas kui joonise 15 järgi on selgelt näha, et 2018. aastaks on olukord muutunud palju paremaks. Absoluutselt kõik Eesti börsiettevõtted kirjeldasid majandusteemat ning ülejäänud teemad on kajastatud 13 ettevõtte poolt, vaid kolm ettevõtet ei pidanud teisi teemasid oluliseks. Võrreldes 2008. aastaga on teemade kajastamine suurenenud umbes kaks korda, mis viitab sellele, et Eesti börsiettevõtete aruanded hõlmavad 2018. aastaks rohkem jätkusuutlikkusega seotud informatsiooni erinevatel teemadel.

Teiseks järeldus, et ettevõtted ei pööra tähelepanu jätkusuutlikkuse aruannete koostamisele, palju tihedamini valitakse kas majandusaasta aruande formaat või aastaraamatud, kus jätkusuutlikkusega seotut kajastatakse tegevusaruande osana. Mõned ettevõtted toovad välja eraldi

sotsiaalse vastutuse peatüki, kuid reeglina see ei hõlma kõiki GRI teemasid ja soovitusi ning neid on vaja otsida ülejäänud tegevusaruande tekstist. See järeldus on aluseks antud töö teisele uurimisküsimusele vastamiseks.

Joonis 16. 2018. aastal kajastatud GRI teemade osakaal
Allikas: autori koostatud lisas 3 toodud andmete põhjal

Käesoleva töö teine uurimisküsimus oli, kas on suurenenud Eesti börsiettevõtete arv, kes koostavad jätkusuutlikkuse aruannet majandusaasta aruande osana või eraldiseisvalt. Siin autor ei saa täheldada konkreetset tendentsi Eesti börsiettevõtete seas, kuna kõik organisatsioonid esitavad aruandeid erinevas formaadis. On näha, et mõned proovisid avaldada eraldiseisvaid jätkusuutlikkuse või CSR või sotsiaalse vastutuse aruandeid, aga seda, et kõik jääksid selle formaadi juurde, ei saa öelda. Autor leiab, et börsiettevõtete sees on hästi populaarne avaldada aastaraamatuid, kus ettevõtted näitavad ka jätkusuutlikkusega seonduvat. Antud formaadis esitatud jätkusuutlikkuse informatsioon on ka paljudele olnud täielik, selge ja arusaadav. Nendes aruannetes on mugav orienteeruda ning soovitud informatsiooni leida. See on hea näitaja ka sellepärast, et informatsiooni ülesleidmist ja arusaadavust võib siduda sidusrühmade kaasamisega.

Kolmas uurimisküsimus oli selle kohta, kas töö käigus kogutud informatsiooni ja tehtud analüüsi põhjal saab järeldada, mis on põhjuseks ettevõtete arusaama muutmisel ja jätkusuutlikkuse teema integreerimiseks strateegiasse (kui see omab kohta). Siin võib autor nimetada mitu aspekti, mis tema arvates sunnivad ettevõtteid pöörama rohkem tähelepanu jätkusuutlikkuse teemale ning integreerima sellega seotud küsimusi oma strateegiasse. Peamine faktor on tihe konkurents ja need börsiettevõtted, kes on majandusharus koos teistega, näitasid paremat arengut jätkusuutlikkuse

aruannete kontekstis, nende aruannetes sai varem kajastatud rohkem GRI soovitusi ja teemasid ning esitatud informatsioon oli põhjalikum, konkreetsem ja arusaadavam. Samas, just need börsiettevõtted, kellel on olemas konkurendid börsil, hakkasid avaldama ka eraldi jätkusuutlikkuse aruandeid. Mõju avaldab ka ettevõtte vanus, selgus, et nooremad ettevõtted ei hakka esitama palju jätkusuutlikkusega seonduvat esimestel aastatel, kui nende tegevus ei ole veel nii lai, et saaks kõike jätkusuutlikkusega seotud aspekte kajastada. Need põhjused on tõestatud ka antud töö teoreetilises osas, millest saab järeldada, et praktilises osas on autor veendunud teoorias käsitletud informatsioonis.

KOKKUVÕTE

Keskkonna- ja sotsiaalteemad võtavad üha rohkem tähelepanu tänapäeva maailmas ning see on põhjuseks, miks organisatsioonid püüavad ka oma aruannetes sellekohast informatsiooni kajastada. Jätkusuutlikkuse aruanded on üheks selliseks sobivaks meetmeks, samas kui nende koostamine ei ole ettevõtetele kohustuslik. Paljud valivadki endale teisi informatsiooni esitamise formaate või loobuvad üldse jätkusuutliku informatsiooni kajastamisest. Käesoleva lõputöö eesmärk on välja selgitada, kuidas arenesid jätkusuutlikkuse aruannete koostamise põhimõtted aastatel 2008–2018 Eesti börsiettevõtete näitel.

Töö alguses püstitatud ülesanded on täidetud ja seejuures tehtud sisulisest osast järeldused on järgmised.

1. Jätkusuutlikkuse aruannetes avaldatav informatsioon keskendub keskkonna- ja sotsiaalsetele probleemidele ning pakub nendele lahendust ja pikaajalist strateegiat. Selliste aruannete koostamine on oluline, sest rahuldab sidusrühmade huve, pöörab tähelepanu olulistele maailma probleemidele, pakub lahendusi ja motiveerib teisi liikuma samas suunas. Sõltuvalt ettevõtte tegevusalast võib esitatav informatsioon erineda, tänapäeval puuduvad ranged raamid informatsiooni kajastamise kohta, vaid mõned organisatsioonid väljastavad juhiseid ja soovitusi selles osas. Üldiselt informatsioon sellistes aruannetes ongi suunatud jätkusuutlikkusele, keskkonna- ja sotsiaalvastutuse teemadele.
2. Euroopa Liidu jätkusuutlikkusega seotud poliitika tugineb 2011. aastal uuendatud ettevõtete sotsiaalse vastutuse strateegiale, mille eesmärk on viia Euroopa ja ülemaailmne lähenemisviis ettevõtete sotsiaalse vastutuse poole. Oluline roll on ka 2014. aasta EL-i direktiivil 2014/95/EU, mis kohustas suuri ettevõtteid (pangad, börsiettevõtted, kindlustusfirmad ja muud ettevõtted, mis on määratud avaliku huvi pakkuvaks ettevõtteks) alates 2018. aastast esitama oma aruannetes tegevuse, sotsiaalset ja keskkonnaalast informatsiooni. EL-is väljastatakse ka muud tegevuskavad, mis seletavad

keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise tähtsust. Eesti allub suuremas osas Euroopa Liidus kehtestatud nõuetele, aga riigi sees kehtib ka Eesti raamatupidamise seadus. 2010. aastast peavad RP seaduse järgi ettevõtted lisaks raamatupidamise aastaaruandele esitama ka tegevusaruanded. 2016. aastast peaks tegevusaruandes olema informatsioon olulistest keskkonna- ja sotsiaalmõjudest – see nõue kehtib raamatupidamiskohustuslastele, kes on samas ka auditeerimiskohustuslased. Samas, nendele organisatsioonidele, kelle töötajate arv on suurem kui 500, kehtib nõue esitada tegevusaruandes ka oma ärimudel, inimressursi juhtimist, inimõiguste järgimist ning korrupsioonivastast võitlust käsitlevat riskijuhtimist, selleks rakendatavat poliitikat ja selle tulemusi.

3. Eesti börsiettevõtete aruanded olid läbi töötatud töö praktilises osas. Selgus, et aastatel 2008–2018 on börsiettevõtted kajastanud iga aastaga rohkem jätkusuutlikkusega seotud informatsiooni, mis näitab neid sotsiaalselt vastutustundlike ettevõtetenä. Võib järeldada, et sellise aruandluse olulisus on kasvanud kümne aastaga, aga mitte selle formaadi, vaid pigem esitatava informatsiooni kontekstis. Paljud ettevõtted esitavad sellist informatsiooni endiselt kas majandusaasta aruannete või aastaraamatute osana. Selline formaat nagu eraldiseisvad jätkusuutlikkuse aruanded ei osutu populaarseks Eesti börsiettevõtete seas.

Töö praktiline osa tõi vastused alguses püstitatud uurimisküsimustele.

1. Eesti börsiettevõtete jätkusuutlikkuse aruanded on paranenud perioodil 2008–2018, igal aastal kajastatakse üldiselt rohkem aspekte, mis vastavad GRI teemadele ja soovitudele. Samas on paar ettevõtet, kes pole ka 2018. aastaks jälginud kasvõi poolt olemasolevatest teemadest või soovitudest.
2. Eestis ei ole suurenenud börsiettevõtete arv, kes koostavad jätkusuutlikkuse aruandeid eraldiseisvalt, rohkem eelistatakse esitada informatsiooni majandusaasta aruande osana või aastaraamatutes.
3. Töö käigus kogutud informatsiooni ja tehtud analüüsi põhjal saab autor järeldada, et jätkusuutlikkuse teemade integreerimiseks oma strateegiasse on ettevõttel mitu mõjuvat faktorit. Suuremalt jaolt mõjub tihe konkurents turul, mis sunnib ettevõtteid tegema rohkem jõupingutusi, et olla liidriks oma majandusharus. Mõjufaktoriks on ka ettevõtte vanus, noorematel ettevõtetel on eeldatavasti vähem võimalusi kiiresti areneda, et olla oma konkurentidega samal tasemel.

Antud lõputöö võib olla aluseks tulevaste uuringute läbiviimiseks. Autori ettepanek on teema edasiseks uurimiseks korraldada börsiettevõtete seas küsitlus, et leida põhjalikumad vastused, miks mõni organisatsioon järgib jätkusuutlikkuse põhimõtteid ning teine mitte, miks organisatsioonid võivad muuta oma strateegiat jätkusuutlikkuse poole, missugused on põhjused ja eeldused. Nendele küsimustele saab kahtlemata täpsemalt vastata ettevõtete juhtkond või nõukogu, olgugi et selliseid vastuseid on tavaurijal raske saada. Teiseks leiab autor, et teemat võib edasi uurida ka detailsemalt GRI juhis ning töötada läbi iga konkreetne punkt iga ettevõtte jaoks eraldi. Käesolevas töös on käsitletud üldiseid teemasid ja soovitusi. Igal juhul on antud töö heaks stardipunktiks edaspidiste analüüside läbiviimiseks ning sellega pakubki töö väärtust lugejale.

SUMMARY

DEVELOPMENT OF SUSTAINABILITY REPORTING IN ESTONIA IN 2008-2018: ON THE EXAMPLE OF LISTED COMPANIES

Sofja Saveljeva

Environmental and social issues are gaining more and more attention in today's world, this is why organizations also try to include this information in their reports. Sustainability reports are one suitable measure for this purpose, but they are not obligatory for companies, many choose other formats for submitting information or abandon the presentation of sustainable information at all. The aim of this thesis was to find out how the principles of preparing sustainability reports developed in Estonian listed companies in 2008–2018.

The tasks set at the beginning of the work have been fulfilled and the conclusions from the substantive part made are as follows.

1. The information published in the sustainability reports shall focus on the environmental and social issues and provide a solution and a long-term strategy. The production of such reports is important because it serves the interests of stakeholders, addresses important global issues, offers solutions and motivates others to move in the same direction. Depending on the company's field of activity, the information provided may vary, today there is no strict framework for the presentation of information, but some organizations issue guidelines and recommendations in this regard. In general, the information in such reports focuses on sustainability, environmental and social responsibility issues.
2. The European Union's sustainability policy is based on the 2011 renewed CSR strategy, which aims to move towards a European and global approach to corporate social responsibility. The 2014 EU Directive 2014/95 / EU also plays an important role, obliging large companies (banks, listed companies, insurance companies and other companies designated as public interest entities) to provide operational, social and environmental information in their reports from 2018 onwards. The EU also issues other action plans explaining the importance of environmental problems and how to solve them. Estonia is

largely subject to the requirements established in the European Union, but the Estonian Accounting Act also applies domestically. As of 2010, according to the Accounting Act, in addition to the annual financial statements, companies must also submit activity reports. From 2016, the activity report should include information on significant environmental and social impacts, this requirement applies to accounting entities that are also auditing entities. Also, organizations with more than 500 employees are also required to report on their business model, human resource management, human rights and anti-corruption risk management, policies and outcomes.

3. The reports of Estonian listed companies were analyzed in the practical part of the work. It turned out that in 2008–2018, listed companies have reported more information related to sustainability every year, which showed them to be socially responsible companies. It can be concluded that the importance of such reporting has increased over the last ten years, but not in the context of its format, but rather in the context of the information provided. Many companies still provide such information either as part of their annual reports or as part of their yearbooks. A format such as separate sustainability reports does not prove to be popular among Estonian listed companies.

In the practical part of the work, the answers to the rental questions posed at the beginning were found.

1. The sustainability reports of Estonian listed companies have improved in the period 2008–2018, more aspects that correspond to GRI topics and recommendations are generally reported every year, while there are a few companies that did not follow half of the existing topics or recommendations by 2018.
2. In Estonia, the number of listed companies that prepare sustainability reports separately has not increased, it is more preferable to present information as part of the annual report or in yearbooks.
3. Based on the information gathered during the work and the analysis made, the author has concluded that in order to integrate sustainability issues into their strategic positions, the company has several influential factors. For the most part, intense competition in the market forces companies to make more efforts to be a leader in their industry. The age and

size of the company is also an impact factor, with younger and smaller companies expected to have fewer opportunities to develop rapidly to keep up with their competitors.

This thesis can be the basis for future researches. The direction of further development and the author's proposal is to conduct a survey among listed companies to find more comprehensive answers as to why some organizations follow the principles of sustainability and another not, why organizations may have changed their strategy towards sustainability, what were the reasons and assumptions. These questions can certainly be answered in more detail by the management of the companies or the supervisory board, but such answers are, of course, difficult for a regular researcher to obtain. Another development offered by the author is to take a more detailed GRI guideline and work through each specific point for each company. This work deals with general topics and recommendations. In any case, this work is a good starting point for further analyzes, and with it the work offers value to the reader.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Amran, A., Ooi, S., Mydin, R., Devi, S. (2015). The impact of business strategies on online sustainability disclosures. *Business Strategy and the Environment*, 24, 551–564. Kättesaadav: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/bse.1837> , 22. veebruar 2020.
- Bouten, L., Everaert, P., Liedekerke, L. V., Moor, L., Christiaens, J. (2011). Corporate social responsibility reporting: A comprehensive picture? *Accounting Forum*, 35, 187–204. Kättesaadav: https://www.academia.edu/26740984/Corporate_social_responsibility_reporting_A_comprehensive_picture , 03. märts 2020.
- Bradford, M., Earp, J. B., Williams, P. F. (2017). Understanding sustainability for socially responsible investing and reporting. *Journal of Capital Markets Studies*, 1(1), 10–35. Kättesaadav: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JCMS-10-2017-005/full/pdf?title=understanding-sustainability-for-socially-responsible-investing-and-reporting> , 07. märts 2020.
- Brockett, A. M., Rezaee, Z. (2012). *Corporate Sustainability: Integrating Performance and Reporting*. New Jersey, USA: John Wiley & Sons, Inc., Hoboken.
- Calabrese, A., Costa, R., Levialedi Ghiron, N., Menichini, T. (2019). Materiality analysis in sustainability reporting: a tool for directing corporate sustainability towards emerging economic, environmental and social opportunities. *Technological and Economic Development of Economy*, 25(5), 1016–1038. Kättesaadav: <https://journals.vgtu.lt/index.php/TEDE/article/view/10550/9055> , 23. veebruar 2020.
- Carrol, A. B. (1999). Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct. *Business & Society*, 38(3), 268–295. Kättesaadav: https://www.researchgate.net/publication/282441223_Corporate_social_responsibility_Evolution_of_a_definitional_construct , 07. märts 2020.
- Chen, L., Feldmann, A., Tang, O. (2015). The relationship between disclosures of corporate social performance and financial performance: Evidence from GRI reports in manufacturing industry. *International Journal of Production Economics*, 170, B, 445–456. Kättesaadav: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S092552731500119X> , 24. veebruar 2020.

- Chih, H. L., Chih, H. H., Chen, T. Y. (2010). On the determinants of corporate social responsibility: International evidence on the financial industry. *Journal of Business Ethics*, 93(1), 115–135. Kättesaadav: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10551-009-0186-x.pdf> , 01. märts 2020.
- Christofi, A., Christofi, P., Sisaye, S. (2012). Corporate sustainability: historical development and reporting practices. *Management Research Review*, 25(2), 157–172.
- Costa, R., Menichini, T. (2013). A multidimensional approach for CSR assessment: the importance of the stakeholder perception. *Expert Systems with Applications*, 40(1), 150–161. Kättesaadav: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0957417412008834> , 24. veebruar 2020.
- Ehnert, I., Harry, W. (2012). Recent Developments and Future Prospects on Sustainable Human Resource Management: Introduction to the Special Issue. *Management revue*, 23(3), 221–238.
- Ehnert, I., Parsa, S., Roper, I., Wagner, M., Muller-Camen, M. (2016). Reporting on sustainability and HRM: a comparative study of sustainability reporting practices by the world's largest companies. *The International Journal of Human Resource Management*, 27(1), 88–108.
- Elkington, J. (2017). *Enter the Triple Bottom Line*. Kättesaadav: <https://www.johnelkington.com/archive/TBL-elkington-chapter.pdf>, 12. november 2019.
- Euroopa kontrollikoda (Toim.) (2019). *Jätikusutlikkuse aruandlus: ülevaade ELi institutsioonidest ja asutustest*. Kättesaadav: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RCR_Reporting_on_sustainability/RCR_Reporting_on_sustainability_ET.pdf, 13. november 2019.
- European Commission (Ed.) (2019). *Corporate Social Responsibility, Responsible Business Conduct, and Business & Human Rights: Overview of Progress*. Kättesaadav: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/34482>, 11. november 2019.
- European Commission (Ed.) (2020). *Non-financial reporting*. Kättesaadav: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/non-financial-reporting_en, 15. aprill 2020.
- Global Reporting Initiative (Ed.) (2019). *Jätikusutlikkuse aruandluse juhend*. Kättesaadav: http://www.csr.ee/wp-content/uploads/2016/02/GRI_G3_1_Jatikusutlikkuse-aruandluse-juhend1.pdf, 11. november 2019.
- Habek, P., Wolniak, R. (2015). *Assessing the quality of corporate social responsibility reports: the case of reporting practices in selected European Union member states*. Kättesaadav: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs11135-014-0155-z.pdf>, 12. november 2019.

- Kaptein, M., Van Tulder, R. (2003). Toward effective stakeholder dialogue. *Business and Society Review*, 108(2), 203–224. Kättesaadav: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1467-8594.00161> , 24. veebruar 2020.
- Landrum, N. E., Ohsowski, B. (2018). Identifying worldviews on corporate sustainability: a content analysis of corporate sustainability reports. *Business Strategy and the Environment*, 27(1), 128–151. Kättesaadav: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/bse.1989> , 24. veebruar 2020.
- Manetti, G. (2011). The quality of stakeholder engagement in sustainability reporting: empirical evidence and critical points. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 18(2), 110–122. Kättesaadav: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/csr.255> , 24. veebruar 2020.
- Munoz, E., Zhao, L., Yang, D. C. (2017). Issues in Sustainability Accounting Reporting. *Accounting and Finance Research*, 6(3), 64–71.
- Nasdaq. (2020). *Emitendid*. Kättesaadav: <https://www.nasdaqbaltic.com/statistics/et/issuers> , 03. mai 2020.
- Neugebauer, F., Figge, F., Hahn, T. (2016). Planned or Emergent Strategy Making? Exploring the Formation of Corporate Sustainability Strategies. *Business Strategy and the Environment*, 25, 323–336. Kättesaadav: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/bse.1875> , 04. märts 2020.
- Parris, T. M., Kates, R. W. (2003). Characterizing and measuring sustainable development. *Annual Review of Environment and Resources*, 28(1) 559–586. Kättesaadav: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.energy.28.050302.105551> , 06. märts 2020.
- Porter, M., Kramer, M. (2006). Strategy and society: the link between competitive advantage and corporate social responsibility. *Harvard Business Review*, 1–17. Kättesaadav: <http://sustainability.psu.edu/fieldguide/wp-content/uploads/2015/08/Strategy-and-Society-The-link-between-competitive-advantage-and-corporate-social-responsibility.pdf> , 24. veebruar 2020.
- Raamatupidamise seadus RT I, 15.03.2019, 12, § 14, § 24
- Romero, S., Ruiz, S., Fernandez-Feijoo, B. (2018). *Sustainability reporting and stakeholder engagement in Spain: Different instruments, different quality*. Kättesaadav: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/bse.2251> , 14. november 2019.
- Schwarz, J., Beloff, B., Beaver, E. (2002). *Use Sustainability Metrics to Guide Decision-Making*. Kättesaadav: <https://pdfs.semanticscholar.org/b29a/e01b85d8ef7c72150a7e938823c02a4ee685.pdf> , 12. november 2019.

- Silvestre, W. J., Antunes, P., Leal Filho, W. (2018). The corporate sustainability typology: analysing sustainability drivers and fostering sustainability at enterprises. *Technological and Economic Development of Economy*, 24(2), 513–533. Kättesaadav: <https://journals.vgtu.lt/index.php/TEDE/article/view/98/70> , 01. märts 2020.
- Sun, W., Zhao, C., Cho, C. H. (2018). Institutional transitions and the role of financial performance in CSR reporting. *Corporate Social Responsibility & Environmental Management*. 26 (2), 367–376. Kättesaadav: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/csr.1688> , 01. märts 2020.
- Wang, X., Cao, F., Ye, K. (2016). Mandatory Corporate Social Responsibility (CSR) Reporting and Financial Reporting Quality: Evidence from a Quasi-Natural Experiment. *Journal of Business Ethics*, 152, 253–274.
- Whitehead, J. (2017). Prioritizing Sustainability Indicators: Using Materiality Analysis to Guide Sustainability Assessment and Strategy. *Business Strategy and the Environment*, 26, 399–412. Kättesaadav: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/bse.1928> , 04. märts 2020.

Lisa 1. Nasdaq Tallinna põhinimekirjas 2020. aasta seisuga noteeritud ettevõtted

Emitent	Asutamise kuupäev	Noteerimis-kuupäev	Lühinimi	Turukapitalisatsioon, eurodes
AS Arco Vara	14.06.1994	21.06.2007	ARC1T	11 877 844
AS Baltika	01.08.1991	05.06.1997	BLT1T	7 354 810
Coop Pank AS	15.03.1992	10.12.2019	CPA1T	104 663 714
EfTEN Real Estate Fund III AS	06.05.2015	01.12.2017	EFT1T	81 072 672
AS Ekspress Grupp	21.06.1995	05.04.2007	EEG1T	25 178 331
AS Harju Elekter	15.02.1993	30.09.1997	HAE1T	85 151 424
AS LHV Group	21.01.2005	23.05.2016	LHV1T	415 429 553
AS Merko Ehitus	05.11.1990	11.08.2008	MRK1T	179 655 000
Nordecon AS	1988	18.05.2006	NCN1T	38 526 825
AS PRFoods	08.12.2008	05.05.2010	PRF1T	20 115 087
AS Pro Kapital Grupp	1994	23.11.2012	PKG1T	66 324 906
AS Silvano Fashion Group	1944	20.05.1997	SFGAT	77 760 000
AS Tallink Grupp	21.09.1994	09.12.2005	TAL1T	657 824 163
Tallinna Kaubamaja Grupp AS	21.07.1960	06.09.1996	TKM1T	374 708 640
AS Tallinna Sadam	24.12.1991	13.06.2018	TSM1T	557 560 000
AS Tallinna Vesi	1967	01.06.2005	TVEAT	260 000 000

Allikas: autori koostatud Nasdaq andmete põhjal

Lisa 2. Börsiettevõtete põhitegevusalad ja majandusharud

Ettevõtte nimetus	Põhitegevusala (-d) majandusaasta aruannete andmete järgi	Suurema tulususega majandusharu
AS Arco Vara	<ul style="list-style-type: none"> • Elamute ja mitteeluhoonete ehitus (EMTAK 41201) • Enda või renditud kinnisvara üürileandmine ja käitus (EMTAK 6820) • Kinnisvara haldus tasu eest või lepingu alusel (EMTAK 6832) 	Kinnisvaraalane tegevus
AS Baltika	<ul style="list-style-type: none"> • Rõivaste ja jalatsite hulgimüük (EMTAK 46421) • Jaemüük posti või Interneti teel (EMTAK 47911) • Muu hulgimüük (EMTAK 46191) • Mööbli, kodutarvete ja rauakaupade vahendamine (EMTAK 46151) • Muud õmblusteenused (EMTAK 14131) • Muu renditulu (EMTAK 68201) 	Hulgi- ja jaekaubandus
Coop Pank AS	<ul style="list-style-type: none"> • Krediidiasutused (EMTAK 64191) 	Finants- ja kindlustustegevus
EfTEN Real Estate Fund III AS	<ul style="list-style-type: none"> • Fondide valitsemine (EMTAK 66301) 	Finants- ja kindlustustegevus
AS Ekspress Grupp	<ul style="list-style-type: none"> • Meedia ja sellega seotud tegevus (EMTAK 5814) 	Info ja side
AS Harju Elekter	<ul style="list-style-type: none"> • Elektriseadmete ja juhtaparatuuri tootmine • Metalltoodete tootmine • Hulgi- ja vahenduskaubandus, valgustite ja elektritarvete jaemüük • Kinnisvaraalane tegevus • Äri- ja juhtimisalane nõustamine • Valdusfirmade tegevus 	Töötlev tööstus

Lisa 2 järg

AS LHV Group	<ul style="list-style-type: none"> • Väärtpaberite ja kaubalepingute maaklerlus (EMTAK 66121) • Krediidiasutused (pangad) (laenuandmine) (EMTAK 64191) • Liising (EMTAK 64911) • Fondide valitsemine (EMTAK 66301) 	Finants- ja kindlustustegevus
AS Merko Ehitus	<ul style="list-style-type: none"> • Enda kinnisvara ost ja müük (EMTAK 6810) • Enda või renditud kinnisvara üürileandmine ja käitus (EMTAK 6820) 	Kinnisvaraalane tegevus
Nordecon AS	<ul style="list-style-type: none"> • Elamute ja mitteeluhoonete ehitus (EMTAK 4120) • Teede ja kiirteede ehitus (EMTAK 4211) • Teehoole (EMTAK 4211) • Vee- ja kanalisatsioonivõrkude ehitus (EMTAK 4221) • Vesiehitus (EMTAK 4291) • Muude liigitamata rajatiste ehitus (EMTAK 4299) 	Ehitus
AS PRFoods	<ul style="list-style-type: none"> • Kalatoodete tootmine ja müük • Kalakasvatus 	Hulgi- ja jaekaubandus
AS Pro Kapital Grupp	<ul style="list-style-type: none"> • Valdusettevõtete tegevus • Kinnisvara ost ja müük • Kinnisvara üürile andmine ja käitus • Kinnisvara haldus • Hotellid 	Kinnisvaraalane tegevus
AS Silvano Fashion Group	<ul style="list-style-type: none"> • Naistepesu disain, tootmine ja turustamine 	Hulgi- ja jaekaubandus
AS Tallink Grupp	<ul style="list-style-type: none"> • Reisijate ja kaubavedu 	Veondus ja laondus
Tallinna Kaubamaja Grupp AS	<ul style="list-style-type: none"> • Jae- ja hulgikaubandus 	Hulgi- ja jaekaubandus

Lisa 2 järg

AS Tallinna Sadam	<ul style="list-style-type: none"> • Sadamateenuste osutamine landlord-tüüpi sadamana • Üleveoteenuse korraldamine reisiparvlaevadega • Multifunktsionaalse jäämurdja Botnica opereerimine	Veondus ja laondus
AS Tallinna Vesi	<ul style="list-style-type: none"> • Vee- ja kanalisatsioonitorustike rajamine	Ehitus

Allikas: autori koostatud börsiettevõtete majandusaasta aruannete põhjal

Lisa 3. 2008. aastal kajastatud GRI teemad

Ettevõtte nimetus	GRI teemad					
	majandus	keskkond	inimõigused	tööpraktika ja inimväärne töö	toote sobivus	ühiskond
kinnisvaraalse tegevuse majandusharu						
AS Arco Vara	+	+	-	+	+	-
AS Merko Ehitus	+	-	+	-	-	+
AS Pro Kapital Grupp	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
hulgi- ja jaekaubanduse majandusharu						
AS Baltika	+	+	-	+	-	-
AS PRFoods	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
AS Silvano Fashion Group	+	-	+	-	-	-
Tallinna Kaubamaja Grupp AS	+	-	+	-	-	-
finants- ja kindlustustegevuse majandusharu						
Coop Pank AS	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
AS LHV Grupp	+	-	-	-	+	-
EfTEN Real Estate Fund III AS	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
info ja side majandusharu						
AS Ekspress Grupp	+	-	+	-	-	-
töötlev tööstuse majandusharu						
AS Harju Elekter	+	+	+	+	+	+
veonduse ja laonduse majandusharu						
AS Tallink Grupp	-	+	+	+	+	+
AS Tallinna Sadam	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
ehituse majandusharu						
Nordecon AS	+	+	+	+	+	+
AS Tallinna Vesi	+	+	+	+	+	+

Allikas: autori koostatud

Lisa 4. 2018. aastal kajastatud GRI teemad

Ettevõtte nimetus	GRI teemad					
	majandus	keskkond	inimõigused	tööpraktika ja inimväärne töö	toote sobivus	ühiskond
kinnisvaraalse tegevuse majandusharu						
AS Arco Vara	+	+	-	+	+	+
AS Merko Ehitus	+	+	+	+	+	+
AS Pro Kapital Grupp	+	+	+	+	+	+
hulgi- ja jaekaubanduse majandusharu						
AS Baltika	+	+	+	+	+	+
AS PRFoods	+	+	+	+	-	+
AS Silvano Fashion Group	+	+	+	+	-	+
Tallinna Kaubamaja Grupp AS	+	+	+	+	+	+
finants- ja kindlustustegevuse majandusharu						
Coop Pank AS	+	-	-	-	+	-
AS LHV Grupp	+	+	+	+	+	+
EfTEN Real Estate Fund III AS	+	-	-	-	+	-
info ja side majandusharu						
AS Ekspress Grupp	+	+	+	-	+	-
töötlev tööstuse majandusharu						
AS Harju Elekter	+	+	+	+	+	+
veonduse ja laonduse majandusharu						
AS Tallink Grupp	+	+	+	+	+	+
AS Tallinna Sadam	+	+	+	+	+	+
ehituse majandusharu						
Nordecon AS	+	-	+	+	-	+
AS Tallinna Vesi	+	+	+	+	+	+

Allikas: autori koostatud

Lisa 5. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina Sofja Saveljeva

1. annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANDLUSE ARENG EESTIS AASTATEL 2008-2018:
BÖRSIETTEVÕTETE NÄITEL,

mille juhendaja on Natalie Aleksandra Gurvitš-Suits,

- 1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh TalTechi raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks TalTechi veebikeskkonna kaudu, sealhulgas TalTechi raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

---

¹*Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil.*